

**UNIVERZITA PARDUBICE
FAKULTA FILOZOFICKÁ**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2008

Miloslava Matějková

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Miloslava MATĚJKOVÁ**

Studijní program: **B7105 Historické vědy**

Studijní obor: **Kulturní dějiny**

Název tématu: **Život a literární dílo JUDr. Karla R. Krpaty**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

První ucelený popis života a literárního díla Karla Krpaty. Rozdělení děl do kategorií, stručný popis jejich děje, charakteristika osob a scénické pokyny.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

- Bičík, Zdeněk, Žili a žijí mezi námi, Zprávy Klubu přátel Pardubicka, 1974, č. 1.
Gebauer, Bohuslav, Východočeské otrokářství, Praha 1906.
Kotyk, Jiří, JUDr. Karel R. Krpata a jeho literární odkaz, Zprávy Klubu přátel Pardubicka, 1981, s. 256
Krpata, Karel R., Ďábel v nás, Praha 1960.
Krpata, Karel R., Poslední výstup, Praha 1942.
Krpata, Karel R., Talár v městečku, Praha 1947.
Krpata, Karel R., Hvězdy nad hradem, Praha 1942.
Krpata, Karel R., Mistr ostrého meče, Praha 1942.
Krpata, Karel R., Zámecká fortuna, Praha 1944.
Krpata, Karel R., Tři dny tammuz, Hradec Králové 1969.
Krpata, Karel R., Harfenická kruciáta, Hradec Králové 1987.
Krpata, Karel R., Julius Mitlohner, Pardubice 1934.
Krpata, Karel R., Jiráskův kraj a Kladsko, Praha 1965.
Roček, Josef, Neznámý třetí díl pardubické trilogie Dr. K. R. Krpaty, Zprávy Klubu přátel Pardubicka, 1980, s. 258
Thein, Pavel, Karel R. Krpata, Zprávy Klubu přátel Pardubicka, 1973, č. 1 – 6.
Velehradská, Milada, Na trpkost mu místo v duši nezbylo, Zář 1990.
Weiner, Vlastimil, Muž, kterého jsem nepoznal..., Zář 1983.

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Jiří Studený
Katedra historických věd

Datum zadání bakalářské práce:

30. dubna 2007

Termín odevzdání bakalářské práce:

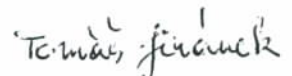
31. března 2008

prof. PhDr. Petr Vorek, CSc.

děkan

L.S.

doc. PhDr. Tomáš Jiránek, Ph.D.
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. listopadu 2007

**Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická**

Život a literární dílo JUDr. Karla R. Krpaty

Miloslava Matějková

**Bakalářská práce
2008**

Souhrn

Bakalářská práce Život a literární dílo JUDr. Karla R. Krpaty je prvním uceleným popisem života a tvorby tohoto pardubického rodáka.

V životopisné práci se čtenář seznámí s osobou JUDr. Karla R. Krpaty. Druhá část práce je zaměřena na popis jeho děl, osob a prostředí, kde se příběhy odehrávají.

V závěru práce následuje stručná charakteristika jeho literárních děl a začlenění do dobového kontextu.

Klíčová slova

JUDr. Karel R. Krpata	Berlioz op. 3
životopis	Jerusalém
literární dílo	Výlet k pradědečkům
Židé	Santi Bentivoglio
Đábel v nás	Dva od Božího hrobu
Poslední výstup	Pardubice
Talár v městečku	Faenza
Hvězdy nad hradem	Itálie
Mistr ostrého meče	divadlo
Zámecká fortuna	Počestné paní pardubické
Tři dny tammuz	Soudný den
Harfenická kruciáta	
Julius Mitlöhner	
Turistický průvodce Jiráskův kraj	
Amalia della Rocca	
Světlo ze Safedu	
Proroci	
Ovoce Alberigovo	
Kohouti	
Pávice	
Ostříž	

Summary

My Bachelor work titled The Life and Literary Work of the Attorney Karel R. Krpata is the first comprehensive description of the life and work of this Pardubice native.

In the biographical section, the reader is able to become familiar with the person of JUDr. Karel R. Krpata. The second part is oriented on work, including descriptions of people and surroundings, where the stories take place.

At the close of the work there is a brief characterization of his literary work and its incorporation into a contemporary context.

Key words

JUDr. Karel R. Krpata	Berlioz op. 3
biography	Jerusalem
literary work	Trip to grandfathers
Jews	Santi Bentivoglio
Devil in us	Two by the Church of Resurrection
Last act	Pardubice
Gown in a town	Faenza
Stars above a castle	Italy
Master of brusks sword	theatre
Castle fortune	Honourable Women of Pardubice
Three days tammuz	Judgment day
Harpist crusade	
Julius Mitlöhner	
Tourist guide through a region of Jirásek	
Amalia della Rocca	
Light from Safedu	
Prophets	
Alberigo's fruit	
Cocks	
Peahen	
Merlin	

ÚVOD	
3_Toc193682935	
JUDr. Karel R. Krpata	4
Základní životopisné údaje	4
Advokátní činnost	8
Herec a režisér	9
Krpata a judaismus	12
Literární tvorba	13
Rozdělení děl	15
Díla knižně vydaná	18
Dábel v nás	18
Poslední výstup	20
Talár v městečku	23
Hvězdy nad hradem	25
Mistr ostrého meče	27
Zámecká fortuna	30
Tři dny tammuz	32
Harfenická kruciáta	35
Julius Mitlöhner	37
Turistický průvodce Jiráskův kraj	38
II. díl - Kladsko	38
Díla knižně nevydaná	39
Amalia della Rocca	39
Světlo ze Safedu	42
Proroci	44

Ovoce Alberigovo	45
Kohouti - první díl trilogie.....	45
Pávice - druhý díl trilogie.....	46
Ostříž - třetí díl trilogie.....	46
Berlioz op. 3	49
Jerusalém	51
Výlet k pradědečkům	52
Santi Bentivoglio	53
Povídky	55
Dva od Božího hrobu	55
Časopisecká činnost a rozhlas	56
Charakteristika Krpatových literárních děl	58
Začlenění Krpatova literárního díla do dobového kontextu	60
Závěr	62
Seznam literatury.....	63
Seznam příloh	66

ÚVOD

Dlouho jsem se rozhodovala mezi několika tématy své bakalářské práce. Již od začátku jsem chtěla napsat práci o nějaké významné pardubické osobnosti. Nakonec mě zaujal život člověka, který vydal několik divadelních her a novel, na jejichž základě byly nakonec zfilmovány dva filmy. Rozhodla jsem se pro zpracování života a literárního díla JUDr. Karla R. Krpaty.

Fakta pro napsání životopisu Karla Krpaty jsem čerpala převážně z pozůstalostního fondu, který je uložen ve Východočeském Muzeu v Pardubicích. Dále pak z několika málo článků, které byly o pardubickém rodáku uveřejněny v místních periodikách.

Divadelní hry a novely, které Karel Krpata napsal, jsem si zapůjčila nebo přečetla ve studovně Krajské knihovny v Pardubicích a také v Národní knihovně v Praze.

Jelikož je tato bakalářská práce snahou o první ucelený popis života a literárního díla Karla Krpaty, zaměřila jsem se převážně na rozdělení jeho děl do dvou kategorií, stručný popis jejich děje, charakteristiku osob a prostředí, kde se příběhy odehrávají.

JUDr. Karel R. Krpata

Základní životopisné údaje

Karel Krpata se narodil dne 18. října 1900 v Pardubicích, v domě U České koruny vedle Zelené brány, jako druhé dítě obchodníka Emanuela Krpaty a jeho manželky Marie, rozené Matouškové, z Kostelce nad Orlicí. Jako spisovatel si přidával ke jménu Karel ještě R. - Rudolf. Ve dvanácti letech přišel o otce. Se svou matkou a sestrou Martou bydlel v ulici Úzké čp. 55. Jeho poručníkem se stal lékař Dr. Bedřich Novák. Karel Krpata studoval na pardubickém klasickém gymnáziu. V té době byl ředitelem Jaroslav Durych. Krpatovým třídním učitelem byl Alois Mazánek. Na počátku roku 1918 musel studium přerušit a narukovat na frontu první světové války. Gymnázium úspěšně ukončil maturitou v červnu roku 1919. Ve studiu pokračoval na právnické fakultě, roku 1924 promoval. V letech 1926 - 1927 vykonával vojenskou prezenční službu ve Vysokém Mýtě, kde sloužil spolu se svým spolužákem a bratrancem Františkem Krpatou již v době první světové války a potom později v roce 1938 za podzimní mobilizace. Po ukončení vojenské prezenční služby pracoval až do roku 1932 jako koncipient u advokáta JUDr. Františka Herrmanna, jehož kancelář sídlila v domě U Bílého koníčka na Pernštýnském náměstí, v centru historického jádra Pardubic. V roce 1932 si otevřel vlastní advokátní kancelář. Ta byla roku 1951 včleněna do nově ustavené advokátní poradny.

Již v době studia na právnické fakultě se pokoušel o žurnalistickou činnost, jako koncipient a advokát působil deset let jako externí redaktor Lidových novin v Brně pro oblast východočeskou. Své články publikoval v Přítomnosti, později za vedení K. J. Klímy psal pro České slovo.

Jeho první manželství zůstalo bezdětné, nebylo patrně ani příliš šťastné. Dne 15. prosince 1956 uzavřel JUDr. Krpata druhý sňatek s Věrou Břešťákovou, rozenou Sieglovou.

Věra Břešťáková se narodila v roce 1905 v Pardubicích. Zde byla zaměstnána jako sekretářka katedry chemického inženýrství na Vysoké škole chemicko-technologické a později pracovala deset let v advokátní poradně svého manžela. Jak sama uvedla v rozhovoru pro časopis *Zář*: „Byla jsem jak se patří vycepovaná.“¹

JUDr. Karel Krpata velice rád cestoval. Třikrát navštívil Palestýnu, pobýval v Itálii, ve Francii, poznal také Švýcarsko, Polsko, Řecko, Turecko, bývalou Jugoslávii, Malou Asii, Kypr a Maltu. Studoval historii zemí, které navštívil. Z těchto cest čerpal i náměty pro své divadelní hry. Tak například biblická legenda Proroci je jakousi studií z návštěvy v Palestině. Ve Francii se odehrává jeho prvotina s náboženskou tematikou *Ďábel v nás*. V Itálii studoval historii slavného rodu Manfredi z Faenzy. Výsledkem jeho práce je rozsáhlá hra o rodu Manfredi „*Ovoce Alberigovo*“. V Itálii našel JUDr. Karel Krpata² mnoho přátel, kteří mu v jeho práci pomáhali. Za všechny jmenujme alespoň některé – ředitele velké keramické školy ve Faenze Pietra Melandriho, Piera Zamu, Antonia Corgaru, Maria Degli Azzi Vitelleschiho. Dne 31. března 1958 byl dokonce jmenován čestným členem – korespondentem italské vědecké společnosti Torricelliana.

Ve Faenze přednášel na téma *Dante a Čechy (Dante e la Bohemia)*, přednáška byla 28. července 1966 uveřejněna v 17. čísle časopisu Torricelliana. JUDr. Karel Krpata zde dokazuje, mimo jiné svědectvím Giovanniho di Conversina z roku 1384, že jako první uvedl znalost Danta do české kultury litomyšlský biskup Jan ze Středy. Inspirace Itálií je

¹ Velehradská, Milada. Na trpkost mu místo v duši nezbylo. *Zář*, 27. 4. 1990.

² Příloha č. 1 - Fotografie JUDr. Karla R. Krpaty

patrná i ve hře Amalia della Rocca a v téměř pohádkovém příběhu Santi Bentivoglio.

K dalším koníčkům JUDr. Karla Krpaty patřil i zájem o výtvarné umění. V jeho knihovně se dalo nalézt množství knih o slavných světových malířích - např. o Leonardu da Vincim a Goyovi. Měl řadu obrazů i ikon. Autorem dvou obrazů, portrétu JUDr. Karla Krpaty a pohledu na zámeček Skalka s půvabným okolím, je blízký Krpatův přítel Jaroslav Gruss. Sbíral také staré knihy a staré tisky.

Největší a také celoživotní láskou JUDr. Karla Krpaty bylo divadlo. Už jako student utekl ke kočovné divadelní společnosti. Působil nejdříve jako ochotnický herec, později se stal režisérem a sám začal psát divadelní hry pro ochotnický spolek. Jeho soubor - Spolek divadelních ochotníků v Pardubicích - získal šestkrát za sebou první cenu na Jiráskově Hronově. Pět z těchto oceněných představení režíroval právě JUDr. Karel Krpata. Navíc první ročník Jiráskova Hronova v roce 1931 byl zahájen představením Jiráskova Otce v jeho režii.

Před druhou světovou válkou vedl pardubickou organizaci Svazu přátel SSSR. Pro své zaneprázdnění předal tuto funkci 9. října 1945 profesoru Janu Belfínovi.

V době okupace bylo velmi odvážné uvedení Zeyerovy hry Libušin hněv. Toto představení, které režíroval JUDr. Karel Krpata, bylo zaměřeno silně protiněmecky. Karel Krpata nikdy nesouhlasil s fašistickým vražděním Židů, dokladem toho je i hra Světlo ze Safedu, jejíž děj se odehrává v koncentračním táboře v Terezíně.

Snad právě proto, že mezi přáteli JUDr. Karla Krpaty bylo mnoho Židů (jmenujme alespoň JUDr. Pavla Theina), prochází židovská otázka celým jeho dílem. Objevuje se již v románu Tři dny tammuz, který jediný byl vydán knižně. Jeho děj se odehrává roku 1866 na Skalce ve vesničce Podbřezí a hlavní hrdinkou je mladá židovská dívka. Krajinu kolem Dobrušky a

zvláště zámek Skalku měl JUDr. Krpata velice rád. Poprvé navštívil tento kraj v době svého studia na pardubickém klasickém gymnáziu. Jako velký obdivovatel Jiráska se sem rád vracel. Na Skalce studoval listiny zámeckého archivu, zajímal se o život Židů v Podbřezí a právě to ho inspirovalo k napsání románu Tři dny tammuz.

JUDr. Karel Krpata byl znalcem pardubické historie. Rád o ní a o Kunětické hoře vyprávěl ve východočeském rozhlasu v Hradci Králové. Pro rozhlas napsal povídku Harfenice, která byla roku 1987 vydána pod názvem Harfenická kruciáta.

JUDr. Krpata byl velký humanista. Vždyť jistě ne náhodou se v jeho díle objevuje právě období renesance. Jako člověk veselý a optimistický byl ve společnosti velmi oblíben, a proto zpráva o jeho smrti byla jistě pro všechny jeho obdivovatele a přátele velice smutná.

JUDr. Karel Krpata zemřel 27. září 1972 ve věku nedožitých sedmdesáti dvou let.³

Devadesáté výročí narození Karla Krpaty bylo po zásluze připomenuto pojmenováním jedné z pardubických ulic. Bývalá ulice Josefa Hybeše na Židově (jedna ze spojnic Wintrovy a Bezdíčkovy ulice) dnes nese jméno „JUDr. Krpaty“.

³ Příloha č. 2a - Smuteční oznámení o úmrtí Karla R. Krpaty + příloha č. 2b - Náhrobek rodinné hrobky rodiny K. R. Krpaty

Advokátní činnost

O advokátní činnosti JUDr. Karla Krpaty se mi nepodařilo zjistit velké množství informací. Čerpala jsem především ze vzpomínek a vyprávění paní Krpatové a přátel K. Krpaty, které byly uveřejněny v novinových člancích⁴.

Po ukončení praxe u JUDr. Františka Herrmanna v roce 1932 si JUDr. Karel Krpata otevřel vlastní advokátní kancelář v Tylově ulici vedle Východočeského divadla.

Byl často obhájcem „ex offo“, to znamená soudem ustanovený. Mezi jeho klienty patřili především mladiství, chudí lidé, romové. JUDr. Karel Krpata se pečlivě připravoval na každé soudní přelíčení, na každou svou obhajobu. *„Protože manžel byl vášnivý divadelník, jeho obhajoby u soudu byly vždy velkým zážitkem, dokázal dojmout porotu a vše podat s patřičným dramatickým akcentem. Byl prostě výborným advokátem, kterého měli lidé rádi, velkým zastáncem především mladých lidí, těm pomáhal nejvíce.“*⁵ Protože byly jeho řeči velice emocionálně působivé, dařilo se mu často soudce rozplakat. Tehdy se mluvilo o tzv. „Kralových brečácích“. Staral se také o mladé právníky, kteří u něho nastupovali na praxi.

Z prostředí soudních síní čerpal náměty pro své divadelní hry. Tak vznikly např. hry: Talár v městečku, Mistr ostrého meče.

⁴ Několik novinových článků je uloženo v pozůstalostním fondu JUDr. K. R. Krpaty ve Východočeském muzeu v Pardubicích. Zbytek byl vydán ve Zprávách Klubu přátel Pardubicka.

⁵ Velehradská, Milada. Na trpkost mu místo v duši nezbylo. *Zář*, 27. 4. 1990.

Herec a režisér

Jak jsem již uvedla, měl JUDr. Karel Krpata velice rád divadlo. I dům, ve kterém se narodil - bývalý hostinec U České koruny - má velkou divadelní tradici. V sále tohoto hostince zahráli ochotníci 2. prosince 1849 první nestudentské ochotnické představení v Pardubicích, byl to Ranhojič od Františka Hausmanna. Roku 1871 se zde narodil Otakar Pospíšil, milovník divadla a autor mnoha divadelních her. Pobývala zde dramatická spisovatelka Božena Viková - Kunětická a Antonie Štěpánková - Goldsteinová, nejlepší pardubická ochotnice 90. let 19. století. Jako malý chlapec mohl JUDr. Karel Krpata sledovat celou stavbu Městského divadla v letech 1906 - 1909.

Sám vystoupil poprvé na prkna, která znamenají svět, už jako sextán. Bylo to 17. února 1917 na večírku v Besedě v aktovém žertu Ladislava Nováka Žárlivci. Jeho prvním režisérem byl Karel Cerekvický. Za necelé tři měsíce, 5. května 1917, vstoupil na jeviště Městského divadla. Vystupoval pod pseudonymem Karel Svoboda v roli desátníka městské stráže Barnabáše Štulce v Kolářově hře Mravenci. K jeho nejzdařilejším rolím patří Vilík ze Šrámkova Měsíce nad řekou, Féreol z Romaineova Diktátora, Charlemagno z Achardova Život je krásný, Václav z Jiráskova Otce a mnohé další.

Roku 1919 ještě před maturitou utekl k Činohernímu souboru pro zájezdy do ciziny pod vedením J. O. Martina. Přičiněním maminky tento soubor v Poděbradech opustil a vrátil se zpět ke studiu. Od divadla se ale nenechal ničím odradit. Vstoupil do Spolku divadelních ochotníků, roku 1921 byl zvolen zástupcem spolkového režiséra, knihkupce Karla Kubašky, pak i členem dramatického spolku. V témže roce ho přijal do souboru ředitel Městského divadla František Nováček. Ale v divadle došlo k rozporům, ředitel i jeho zástupce Adolf Marek utekli i s penězi a JUDr. Karel Krpata se vrátil k ochotnickému

divadlu. Beze sporu byl výborným hercem, dokladem toho je citace ze vzpomínek JUDr. Pavla Theina, uveřejněných ve Zprávách Klubu přátel Pardubicka: „Karel Krpata byl totiž herec, herec v civilu i na jevišti, u soudu i v kruhu přátel, herec každým počinem, slovem i gestem, herec, stále připravený něco předvést sobě i druhým. Aniž si toho byl vědom, byl překrásným příkladem a dokladem oné téměř zázračné herecké schopnosti, být zároveň subjektem i objektem, splynout s úlohou a přeci být neustále nad ní, upřímně a cele se oddat citu, vzrušení, rozletu a přece se přitom trvale a přísně kontrolovat a ovládat. Není v tom na jevišti falše či nedůslednosti a nebylo jich v životě ani u něho. Je to ve skutečnosti bytostný projev člověka, který je stále tak trochu opojen bakchickým vínem božské proměny a který se právě tím liší a odlišuje od nás ostatních, střízlivých a vlastně nakonec i chudších.“⁶

JUDr. Karel Krpata u divadla působil nejen jako herec, ale také jako režisér. Jeho první samostatnou režii bylo představení Wildeovy hry Na čem záleží, jehož premiéra se konala 27. března 1921. Z dalších, také velice zdařilých představení uveďme alespoň tato: Dostojevského Zločin a Trest z 27. a 29. září 1928 (v tomto představení účinkoval národní umělec Zdeněk Štěpánek), Achardův Život je krásný z 7. března 1929, Sheriffův Konec cesty z 15. května 1930, Blokova symbolickou báseň Růže a kříž z 25. března 1931, Zeyerovu Doňu Sanču z 21. března 1933, Lope de Vegovu Ovčí studánku z 21. ledna 1937. Uvedením Štolbovy Mořské panny a Vrchlického Noci na Karlštejně se v lednu 1940 vzpomnělo 30. výročí Městského divadla. V podstatě šlo v době okupace o vyznání víry ve vítězství lásky a spravedlnosti. Dne 16. října 1940 uvedl Zeyerovu hru Libušin hněv.

⁶Thein, Pavel. Karel R. Krpata. Zprávy Klubu přátel Pardubicka. 1973, č. 1, s. 4 - 5.

Ve všech svých představeních pečoval a vybroušení jevištní češtiny, důležitou složkou se stala hudba, taneční vložky, světelné efekty, používal kroje a v představení Ovčí studánky užil i film. Dobová kritika Krpatu chválila a charakterizovala ho jako deduktivního režiséra se sklonem k expresivnímu vidění, který pečlivě dbá o krásu jevištní češtiny.⁷

Vítězství na Jiráskově Hronově získal uvedením těchto her: Zeyerovi Doni Sanči v roce 1935, Vachkova Benedeka v roce 1937, Seifertových básní Osm dní v roce 1938, Stroupežnického Paní mincmistrové o Zvíkovského raráška v roce 1939 a vlastního Mistra ostrého meče v roce 1940.

Přestože se s ochotnickým spolkem kolem roku 1940 rozešel, psal své divadelní hry především pro ochotnické divadlo. Při psaní využil také svých zkušeností, především ve hře Poslední výstup o herci Františku Krumlovském a ve studii o svém spolupracovníkovi Juliu Mitlöhnerovi.

⁷Krpata, Karel. *Harfenická kruciáta*. 1. vyd. Hradec Králové: Kruh, 1987, s. 132.

Krpata a judaismus

Ke Krpatovi neodmyslitelně patří opravdu hluboký zájem o židovské náboženství. Při svém humanistickém založení opravdu velmi těžce nesl násilí páchaná na Židech během druhé světové války. O to víc, že mezi Židy měl několik velmi dobrých přátel. Možná proto byl i tolik svázaný se zámek Skalka, kde kdysi bylo poměrně velké židovské ghetto.

Svůj podíl na jeho zájmu o tuto věc má jistě i výlet do Palestiny, který podnikl již za svého mládí. Literárním plodem této cesty byl první díl palestýnské trilogie Proroci, jehož rukopis roku 1935 daroval svému průvodci po této zemi, panu Bárovi. Z jejich korespondence vyplývá, že začal psát dokonce i třetí díl trilogie z názvem Lidé⁸. Rukopis se ale v archivu Východočeského muzea nenachází a ani nikde jinde jsem o něm další zmínku nenašla. K napsání druhého dílu, Bojovníkům, nedošlo.

Není jistě bez zajímavosti, že doktor Krpata chtěl na začátku války emigrovat do Palestíny. *„S Karlem jsem se naposledy viděl v osudný a nešťastný den 16. března 1939, kdy jsem ho navštívil v kanceláři, kdežto Pardubice byly už plny Němců. Karel mne žádal, nemohl-li by mu tehdejší konsul v Jerusalémě Kadlec pomoci k útěku do Palestíny. Hned po návratu jsem jel na konsulát, ale konsul mi veškerou pomoc odepřel a také v moci židovských institucí to nebylo, neboť certifikátů bylo zoufale málo; vždyť se mi nepodařilo zachránit ani vlastního otce, ani tchána, ačkoliv jsem o ně žádal.“*⁹

⁸ Východočeské muzeum Pardubice, Sl I/13, kart. č. 3, inv. č. 28, dopis od pana Robka Bára z 12. května 1973

⁹ Východočeské muzeum Pardubice, Sl I/13, kart. č. 3, inv. č. 28, dopis od pana Robka Bára z 12. května 1973

Literární tvorba

V roce 2008 uplyne od úmrtí pardubického spisovatele, dramatika a historika JUDr. Karla R. Karpaty 36 let. V této části práce se pokusím připomenout jeho literární odkaz. Nevím o žádné jiné ucelené práci, která by se věnovala životu a tvorbě tohoto pardubického rodáka. Proto u každého popisu díla připojuji jak důvody k napsání, tak jejich stručný obsah, případně historické zajímavosti, ze kterých JUDr. Krpata čerpal.

Literární tvorba JUDr. Karla Krpaty není širší veřejnosti příliš známa. Zhruba polovina děl vyšla knižně a druhá polovina je uložena v archivu Východočeského muzea, kde si je mohou zájemci přímo na místě přečíst, případně si je ofotit. Jedná se opravdu o zajímavá a velmi dobře propracovaná díla, která nevyšla pouze díky zásahu tehdejšího režimu¹⁰.

Karel Krpata byl celou svou duší humanista. Miloval umění v jakékoli formě. Všem svým zálibám se věnoval s plným nasazením a nesnesl polovičatost. Dokonalá znalost historie, osob a prostředí mu byla vlastní. Z jeho děl lze také vycítit celoživotní porozumění pro mladou generaci a jejich problémy. Ve velké většině jeho děl jsou hlavními hrdiny právě mladí lidé, kteří jsou vykresleni v tom nejlepším světle.

Při psaní svých děl postupoval velice pečlivě.

„Karel psal zeširoka, důkladně, byl nesmírně poctivý, všechno musel mít podloženo, proto navštěvoval archív, nesnesl nepravdu a polovičatost.“¹¹

¹⁰ Příloha č. 5

¹¹ Velehradská, Milada. Na trpkost mu místo v duši nezbylo. *Zář.* 27. 4. 1990.

Jeho poctivost a nadšení pro literární tvorbu je poznat z každého jeho díla. Měl nadání vykreslovat postavy psychicky živé s mravní podstatou¹².

Všechny práce doktora Karla R. Krpaty jsou dokladem jeho zralého vypravěčství a hlavně odborného zájmu o historii Pardubic, celých severovýchodních Čech, Itálie a judaismu.

Zejména mě oslovilo jeho zaujetí pro židovské náboženství. Mezi židy měl spoustu přátel a těžce nesl přes srdce zvěrstva druhé světové války. Možná proto studoval judaismus od dějin a bohoslužebných obřadů až po jejich žargon, jehož dokonalou znalost předvedl jak v románu *Tři dny tammuz*, tak například i v *Berlioz op. 3*.

¹² Například postava Evy z divadelní hry *Zámecká fortuna*. Eva byla obviněna z paličství a uvězněna. Pravého viníka, svého strýce, ale neprozradila. Přestože to byl právě on, který ji z tohoto činu nařknul. Díky pobytu v šatlavě pomůže usvědčit rychtáře z finančních podvodů. Nakonec odmítá nabídku k sňatku a představu života v přepychu s italským malířem Ugo di Savonou a dává přednost životu v chudobě s milovaným Jiříkem.

Rozdělení děl

Protože byla literární tvorba JUDr. K. R. Krpaty opravdu rozsáhlá, není jednoduché ji nějak přehledně rozdělit. Původně jsem se pokusila o přehled tvorby dělený na divadelní hry, romány, povídky atd. Ale výsledná tabulka byla opravdu velmi nepřehledná.

Z tohoto důvodu a díky několika marným pokusům o přehled literární tvorby JUDr. Krpaty jsem se uchýlila k jednoduchému rozdělení jeho děl na knižně vydané a knižně nevydané.

Díla knižně vydaná	
Ďábel v nás	divadelní hra
Poslední výstup	divadelní hra
Talár v městečku	divadelní hra
Hvězdy nad hradem	divadelní hra
Mistr ostrého meče	divadelní hra
Zámecká fortuna	divadelní hra
Tři dny tammuz	román
Harfenická kruciáta	novela
Julius Mitlöhner	životopis
Jiráskův kraj, II. díl	turistický průvodce

Díla knižně nevydaná	
Amalia della Rocca	divadelní hra
Světlo ze Safedu	divadelní hra
Proroci	divadelní hra
Kohouti 1. díl trilogie Ovoce Alberigovo	divadelní hra
Pávice 2. díl trilogie Ovoce Alberigovo	divadelní hra
Ostříž 3. díl trilogie Ovoce Alberigovo	divadelní hra
Berlioz op. 3	román
Jerusalém (nedokončený román)	román
Výlet k pradědečkům	životopis
Santi Bentivoglio	rozhlasová hra

Povídky - vydávané časopisecky

- Dva od Božího hrobu

Časopisecká činnost:

Od roku 1923 do roku 1935 byl externím redaktorem Lidových novin pro východní Čechy.

Dále přispíval do časopisů:

- Východ (Pardubice)
- Mladý demokrat (Jaroměř)
- Zítřek (Praha)
- Salón (Brno)
- Přítomnost (Praha)

- České slovo (Praha)
- Torricelliana (Faenza, Itálie)
- Pochodeň (Hradec Králové)
- Texty (Hradec Králové)
- Orlicko a Podorlicko (Rychnov nad Kněžnou)
- Zprávy Klubu přátel Pardubic (Pardubice)

Rozhlas:

Od roku 1967 spolupracoval s Východočeským rozhlasem v Hradci Králové. Poslední relace „Představte se sám“ byla vysílána Prahou.

Díla knižně vydaná

Ďábel v nás

Tuto divadelní hru, historickou epizodu v deseti obrazech, napsal pan Krpata roku 1932 a nakladatelství Dilia ji pro divadla vydalo roku 1960.

Hra je velmi dobře propracovaná, i přesto, že je to jedna z autorových prvotin. Nepostrádá napínavé momenty a dobré vykreslení charakteru postav. Dokonce i scénické pokyny jsou, jako u většiny Krpatových her, velmi jednoduché s variabilním využitím jedné scény pro všechny obrazy.

Drama vypráví o tragickém osudu meudonského faráře, kterého dal na základě falešného obvinění z čarodějnictví kardinál Richelieu upálit. Jde o skutečný historický příběh, který literárně zpracoval Stanislas de Guaita pod názvem Chrám satanův¹³. Krpata toto drama zpracoval a vložil ho do dialogů. Vznikla tak poutavá divadelní hra¹⁴.

Děj se odehrává ve Francii v letech 1633 - 1634, námětově čerpá z období náboženských sporů mezi hugenoty a katolíky. Hlavní hrdina farář Urban Grandier chce zabránit zničení části města Loudunu a jeho připojení k nově vzniklému městu Richelieu. Spojí se s hugenoty, kteří mají stejný cíl. Tento cíl se stává nebezpečným nejvyššímu představiteli katolické církve ve Francii, kardinálu Richelieu. Za pomoci intrik a falešného svědectví je Grandier obviněn ze spojení s ďáblem, postaven před soud a odsouzen k smrti upálením. Grandierovi přátelé připraví jeho osvobození z hranice. Signálem se má stát okamžik, kdy Grandier před vstupem na hranici na znak

¹³ De Guaita, Stanislas. *Chrám satanův*. 3. vyd. Praha: Volvox Globator, 2001. 305 s. ISBN 80-7207-442-3.

¹⁴ Krpata, Karel. Přednáška v KPP v Praze (1967), *Zprávy Klubu přátel Pardubicka*. 1996, č. 1, s. 32 - 38.

toho, že není čaroděj, políbí kříž. Intriky ale pokračují, jeden z jeho nepřátel kříž nažhaví a Grandier ho tedy políbit nemůže. Je upálen jako čaroděj. Jeho nejvěrnější přátelé však neztrácejí víru v jeho nevinu. I ze zapálené hranice k nim doléhají slova modlitby.

Děj je napsán podle skutečné události. Hlavní hrdina Urban Grandier opravdu žil a byl farářem v kostelu Saint Croix v Loudunu. Zdá se, že udržoval sexuální poměr s několika ženami. Proto ho jeptišky z řádu uršulek obvinily, že všechny tyto svedené ženy očaroval. Grandier také psal a tisk kritiky o kardinálu Richelieu. Možná právě proto byl schledán vinným a upálen.

Hra se zabývá náboženskou problematikou a mnohé myšlenky jistě platí i dnes. Ideový záměr autora plně vystihují slova hlavního hrdiny: *„...jediné spolehlivé měřítko, jak lidi dělit, je slušnost. Do kterého kostela chodíš, je mi vedlejší...“*¹⁵ Ani zde nelze popřít autorova humanistická povaha, která je otevřená všem druhů náboženství.

Hru studovalo Vinohradské divadlo, ale nesmyslný censurní zásah provedení zmařil. Sám Krpata měl hru velmi rád a velice ho mrzelo, že nebylo možné hru po dlouhá léta vydat¹⁶.

¹⁵ Krpata, Karel. *Đábel v nás*. Praha: Dilia 1960, s. 47.

¹⁶ Užasl jsem tedy radostně, když jsem byl po pouhých dvou týdnech pozván k podpisu smlouvy a z úst tehdejšího uměleckého šéfa Vinohradského divadla Dr. Jana Bora a dramaturga Dr. Franka Tetauera slyšel, že od provedení očekávají velký úspěch. Nehledíme-li k tomu, že asi po půl roce byly skutečně úlohy rozděny, Grandiera měl hrát přítel Zdeněk Štěpánek, další významnou roli královského komisaře Laubardemonta Bedřich Vrbský, umělec, kterého jsem měl mimořádně rád a nejvýraznější dámský part paní Míla Pačová. Možno říci, že má náhle zazářivší šťastná hvězda vzápětí zhasla. Co se stalo? Hra se méně líbila cenzurnímu oddělení policejního ředitelství v Praze, kde ji exponent tehdejší klerikální strany pozastavil. Tím nastal pro mne předem ztracený boj, v němž se obětavě a věrně po mém boku bil Vám mnohým známý můj spolužák z gymnasia a kamarád z nejvěrnějších zvěčnilý Ota Holdík. Jako významný úředník ministerstva vnitra docílil, že hra byla předložena cenzurní komisi a tam jednohlasně uznána nezávadnou, to se však ukázalo marné, neboť odpůrce jsme měli v samém generálním tajemníku lidové strany páteru Myslivci. A tak dochází

Poslední výstup

Poslední výstup¹⁷ je divadelní hra o třech dějstvích a autor ji napsal jako hold tragické postavě obrozeneckého herce Františka Krumlovského (* 12.11.1817 v Praze, † 30.07.1875 v Prostějově), kterého vnitřní nepokoj štvál z místa na místo, až žalostně zemřel v bídě. Je zajímavým vyličením leckdy trpkého osudu českých divadelních společností.

Ne náhodou se její děj odehrává v době národního obrození, kdy se představitelé inteligence snažili oživit český jazyk. Ani postava Františka Krumlovského není náhodná. Vždyť všechna tehdejší kritika obdivovala jeho vytříbenou češtinu. Je proto logické, že si právě tohoto českého herce vybral jako hrdinu divadelní hry, kterou napsal během nacistické okupace.

Hra byla vydána roku 1942 nakladatelským družstvem Máj.

V Morkovicích na Moravě v říjnu roku 1868 na spalničky umírá jediná Tylova dcera Mařenka. Jejímu úmrtí je přítomen i Krumlovský, který je v té době již alkoholik.

O sedm let později se děj přesouvá do okresního města na Moravě, kde herecká společnost právě zkouší drama Hadrník pařížský. Krumlovský se tam přijde povídat na návštěvu a vmísí se do zkoušky. Jedna z mladých hereček, Sílová, mu hodně připomíná zemřelou Mařenku Tylovou. Krumlovský náhodou vyslechne rozhovor mezi Sílovou a hercem Kreuzem, který ji vydírá, protože zná její pravou totožnost a ví, že jí její rodiče chtějí odebrat nemanželské dítě. Krumlovský se Sílové zastane a nutí Kreuze, aby jí vrátil všechny peníze.

v roce 1934 k očekávanému cenzurnímu zákazu Zemského úřadu v Praze, poněvadž prý hra líčením jistých scén, byť i historicky pravdivých, staví klérus richelieuovské Francie do nepřislušného světla. K dovršení Vinohradské divadlo propáslo lhůtu k podání stížnosti na Nejvyšší správní soud, kterou jsme minili s Dr. Holdíkem podat, a tím se nad mou prvotinou slehla zem. (JUDr.Karel Krpata, Přednáška v KPP v Praze (1967), *Zprávy Klubu přátel Pardubicka*. 1996, č. 1., s. 32 - 38)

¹⁷ve významu = poslední divadelní scéna

Kreuz ze zlosti na Krumlovského připraví past - podstrčí mu láhev alkoholu. Ten se opije a zkazí celé představení. Ke všemu se v místní hospodě jednomu z hostů ztratí peníze a z krádeže je obviněn Krumlovský. Od divadla proto uteče k loutkovému divadlu. Tam ho opět vyhledá Sílová. Žádá ho o pomoc. Policie ji chce vyslýchat kvůli ukradeným penězům a ona se bojí prozrazení, aby tím nepřišla o dítě. Krumlovský ji přislíbí pomoc. Ve slabé chvíli se jí svěřil, že se zpronevěřil Tylovu odkazu a jeho poslednímu přání, pokračovat v tom, co Tyl započal. Do toho přichází strážník, před kterým však Krumlovský prchá. Sílová vše prozrazuje jen proto, aby četník po herci nevystřelil.

Nakonec se děj přesouvá do nemocnice milosrdných bratří, kde Krumlovský umírá na zápal plic. Byl totiž nalezen vysílený ve škarpe, kde se promočil. Dne 13. července 1875 zemřel.

Jak je již z úvodu jasné, postava Františka Krumlovského je pravdivá. Ve Stoegerově divadle se dostal do styku s J. K. Tylem. Všude byl chválen pro svou vytríbenou češtinu. Po vítězném vzestupu začal Krumlovského pád, protože jako nadšený vlastenec s bouřlivou povahou vyhodil vládního komisaře oknem v jednom z hostinců, kterými se souborem projížděli. Po odpykání dvouletého trestu jeho stopa mizí s jakousi německou společností. Až v roce 1856 se s ním setkáváme u Zoellnerovy společnosti. Zažívá Tylovu smrt dne 11. června 1856, doprovázel jej těžce nemocného a jeho odchod špatně nesl. Po zbytek života hrával spíše ochotnický. Spokojoval se i s úlohou divadelní nápovědy. V červenci 1875 byl nalezen jako těžce nemocný pacient v příkopu u cesty do Palkovic. O deset dní později umírá na zápal plic. Podoba Františka Krumlovského se v žádné podobě nedochovala. Stejně jako místo, kde byl pochován.

Jak je ze stručného životopisu vidět, Karel Krpata se skutečně snažil držet základních údajů z hercova života. Opravdu dobře se mu podařilo vykreslit napětí mezi osobami a vnitřní boj Krumlovského.

Celý děj je opravdu ponurý a čtenář se nemůže zbavit dojmu sklíčenosti. Uvědomíme-li si, v jaké době byla hra napsána, můžeme z díla vyčíst několik symbolických situací, které však pro český národ dobře skončí. Autor musel mít skutečně odvahu, když se nebál takovéto revolty, byť jen pouze symbolické.

Krpatovy divadelní zkušenosti jsou patrné i ze scénických pokynů. Ty jsou velmi jednoduché. Hra je psána tak, že pro všechna dějství lze použít neutrálních kulis, které zůstávají po celou dobu představení. Sám Krpata použití této možnosti zmiňuje ve scénických pokynech k této hře¹⁸.

¹⁸ Krpata, Karel. *Poslední výstup*. 1. vyd. Praha: Nakladatelské družstvo Máje, 1942, s. 138.

Talár v městečku

Děj veselohry o třech jednáních je soustředěn kolem neškodného a vtipného tuláka, který se zpravidla před zimou dopouští drobného deliktu, aby si na zimu zajistil teplo a výživu v kriminále. Postavu tuláka roku 1947 ztvárnil na prknech Východočeského divadla pozdější ředitel Zdeněk Bittl. Hra vyšla roku 1947 v pražském nakladatelství A. Neuberta, byla často hrána a také zfilmována. Stala se námětem pro film Karla Steklého Soudný den, který byl natočen v roce 1949. Bohužel se mi nepodařilo zjistit, jaký názor měl pan Krpata na filmovou podobu své divadelní hry.

Děj se odehrává ve Starém Kostelci v posledních letech 19. století. Už několik let je přednostou soudu rada Štěpán. Nyní má rozsoudit spor o nezaplacení šedesáti zlatých mezi Fuksou a vdovou Součkovou. Štěpán dá za pravdu Součkové a pověří svého auskulanta Dr. Zvonaře vypracováním rozsudku. Ale Zvonař je jiného názoru, zvláště, když odsouzený domkář Fuksa prohlašuje, že Součková vyhraje proto, že ji zastupoval advokát Červenka. Ten se má stát radovým zetěm. Zvonař Fuksovi poradí, aby dal radu jménem Součkové podplatit. Zatím pan rada připravuje velkou slavnost. Právě byl z věznice propuštěn poslední vězeň a má být vyvěšen bílý prapor, poprvé za úřadování rady Štěpána. Slavnost zkazí tulák Kalous, který se pravidelně každý rok dopustí krádeže, aby byl zaopatřen na zimu. Četník ho přivede ve chvíli, kdy má být bílý prapor vyvěšen. Pan rada je zoufalý, protože celé městečko vědělo, co se chystá. Ale pomůže Dr. Zvonař. Chce dokázat, že by byl nejen dobrým advokátem, ale i zetěm pana rady. Na základě paragrafů Kalouse osvobodí. Tomu se to ale nelíbí, protože je mu venku zima. Vyloupí proto byt pana rady. U soudu vyčítá přednostovi, že s ním nejednají upřímně. Kdyby mu pan rada řekl, že chtějí vyvěsit bílý prapor, aby přišel za týden,

poslechl by. Na radu Dr. Zvonaře je Kalousovi odpuštěno, může přijít za týden. Dr. Zvonař si vyslouží ruku Štěpánovy dcery Cilky. Spor mezi Fuksou a Součkovou je rozsouzen spravedlivě ve prospěch Fukse.

Jako čtenáři mi hra přišla opravdu zajímavá. Až na paní Součkovou mají úplně všechny postavy kladný charakter a každá z nich má „svůj“ důvod pro to, co právě dělá. Je to spíše vesele a odpočinkově laděné dílo.

Jako v předešlé hře jsou i zde scénické pokyny velmi jednoduché. Opět je hra psána tak, že pro všechna dějství by stačila neutrální scéna, která by pouze s menšími změnami zůstala po celou dobu představení.

V případě této hry se mi nepodařilo zjistit, zda Krpatovi posloužil někdo z jeho přátel, či osob žijících v nedávné minulosti, jako inspirace pro vytvoření některé z postav. Ani jaký byl důvod, proč ji JUDr. Krpata napsal.

Hvězdy nad hradem

Hvězdy nad hradem jsou ozvěnou Krpatovy lásky k renesanci. Hra o císařském levobočkovi Rudolfa II., Donu Juliuovi d'Austria, který je moudrou hradní paní odkázán do patřičných mezí, když jí činí milostné návrhy. Spíše než historickou hrou je komedií o lásce a hrátkách zamilovaných.

Ale nenechme se splést jejím dějem. I tato hra je psaná v době nacistické okupace a lze v ní najít spojitost s tehdejší situací a určitou autorovu revoltu vůči Němcům.

Hra byla vydána roku 1942 pražským zemědělským nakladatelstvím A. Neubert.

Děj se odehrává roku 1599 v době vlády Rudolfa II. Na hradě Litice žije Mikuláš z Bubna se svou manželkou Eliškou Křineckou z Ronova. Mezi manžely dochází k určitým neshodám. Eliška je nespokojena se životem uprostřed lesů a touží po společnosti. Chce se vrátit do města. Právě tehdy přijíždí na Litice císařský levoboček Don Julius Caesar d'Austria se svým alchymistou Mengem de la Cruz.

Don Cesar, známý jako svůdce žen, se snaží získat paní Elišku. Ta se ale dozví, že se Don Cesar pokouší svést i její komornou. Právě to ji velice urazí. Na hradě se objevuje Mikulášův bratr Heřman z Bubna. Heřman zná dobře zhýralý život u dvora a zvláště nevalnou pověst Dona Cesara. Strach o Elišku a Eliščina uražená pýcha vedou ke smíření manželů. Navíc jsou odhaleny intriky Dona Cesara a jeho alchymisty, proto se oba rozhodnou co nejdříve odjet.

Jako u jiných Krpatových her jsou i zde hlavními hrdiny postavy z historie.

Mikuláš z Bubna a z Litic vlastnil hrad Litice v období od roku 1562 až 1608. Považoval hrad za své hlavní sídlo a proto začal používat přídomek „z Litic“. Panství rozšířil, ucelil,

vytvořil z něho rodové svěřenství a za dědice ustanovil syna svého bratra Vratislava.

Don Julius Caesar d'Austria se narodil jako nejstarší syn císaře Rudolfa II. Habsburského a Kateřiny Stradové, se kterou měl asi 6 dětí. Jako sídlo mu císař vybral Český Krumlov, kam poprvé přijel roku 1605. Zde se více sblížil s dcerou lazebníka Markétou Pichlerovou, kterou v roce 1608 v záchvatu nepřičetnosti brutálně zavraždil. Rudolf II. neměl s duševně chorým synem žádné slitování a dal příkaz k jeho doživotnímu věznění.

Hru nastudovala dvě pražská divadla - Nezávislé divadlo a divadlo Škoda. Její kvalitní zpracování také dokazuje úspěch na velké dramatické soutěži Melantricha, kde získala druhou cenu.¹⁹

¹⁹ Východočeské muzeum Pardubice, Sl I/13, kart. č. 3, inv. č. 16, soupis veškeré publikační činnosti JUDr. Karla Krpaty.

Mistr ostrého meče²⁰

Veselohra o katovské rodině Zelingerů ze starých Pardubic, kterou Karel Krpata napsal roku 1940 ku příležitosti výročí povýšení Pardubic na město. Přispěl tak k nadlehčení nálady v době okupace. Nacistické řádění Židy z lidské společnosti vylučovalo. Proto Krpata pro děj hry vybral rodinu pardubického kata Jiřího Zelingerera, kterou společnost ze svých řad vyloučila a nařídila jí, aby se sama postupně označila²¹.

Tato divadelní hra je první částí volné pardubické trilogie. Druhou částí je Zámecká fortuna a třetí, dosud knižně nevydaná, Amalia della Rocca.

Hlavní postavou veselohry ale není kat, nýbrž jeho neobyčejně chytrá a bystrá manželka Rozina Zelingerová, která ovládá dobráckého manžela a dovede se vypořádat s měšťanskými paničkami, které jí pohrdají a tajně jí závidí.

Hra vyšla knižně roku 1942 v Divadelním nakladatelství a knihkupectví Fr. Švejda v Praze. Měla mimořádný úspěch, hrála se na mnoha profesionálních i amatérských jevištích. Naposledy ve Východočeském divadle roku 1995.

Roku 1944 byla hra zfilmována Martinem Fričem a uvedena pod názvem Počestné paní pardubické. Šlo o české zpracování již zfilmovaných anglických Veselých žen windsdorských a francouzských Hříšných žen boomských, jejichž oblíbenost zaručovala úspěch i české verzi. Krpata sám se k autorství námětu filmu nechtěl hlásit. Považoval ho za očividný plagiát s nelogickým dějem, jenž nevystihuje atmosféru maloměsta, jakým Pardubice byly. Dokonce se mu ani nepodařilo prosadit natočení jediného záběru v Pardubicích²².

²⁰ Mistr ostrého meče je eufemistický a běžně užívaný název pro kata (17. a 18. století).

²¹ JUDr. Karel Krpata, Přednáška v KPP v Praze. *Zprávy Klubu přátel Pardubicka*. 1996, č. 1, s. 35.

²² JUDr. Karel Krpata, Přednáška v KPP v Praze. *Zprávy Klubu přátel Pardubicka*. 1996, č. 1, s. 36.

Celý děj divadelní hry se odehrává v Pardubicích roku 1710. Pardubický mistr popravčí Jiří Zelinger se svou chytrou ženou Rosinou vedou spořádaný život. Kat léčí a Rosina dělá punčochy. Díky své pracovitosti tak žijí v blahobytu. To je trnem v oku ostatním lidem ve městě, zvláště ženám, které závidí Rosině její vkus a využívají všech prostředků, aby katovu rodinu ponížily. Nejvíce je rozčílí, když se dovědí, že Rosina věnovala značný dar na výzdobu nového kostela. Ženou kata a jeho ženu před soud pro rušení živnosti a nařknou ho, že podporuje nedovolené styky mladé purkmistroy ženy Anny s jejím bývalým milým Antonínem, synem punčochářky Kostíkové.

Někdo vykradl zámožnou hraběnkou Ughartovou a přepadl purkmistra. Podezření padne na Antonína a Annu. Ale katovi a jeho ženě se podaří chytrým využitím několika náhod odhalit pravého pachatele, jímž je purkmistrův syn Tomáš a poběhlice Žofka, která se vydává za příbuznou hraběnky Ughartové. Hraběnka dostane zpět svůj majetek a nevinně věznění jsou osvobozeni. Žofka je odevzdána spravedlnosti, ale Tomášovi pomůže kat k útěku, aby ho nemusel jeho vlastní otec odsoudit. Purkmistr katovi veřejně poděkuje a nepřátelství lidí vůči němu přestává.

Hra končí vtipnou pointou. Protože katovce jako příslušníci nižší vrstvy je zakázáno nosit hezké čepce, nechá si ona i její dcera Marie, ku příležitosti otevření nového kostela, udělat podle nejnovější módy trvalou ondulaci v platinovém odstínu. Opět se jí tak povede potvrdit převahu nad ostatními pardubickými paničkami tím, že je přelstila a zároveň je první ve městě, kdo se obléká podle nejnovějšího módního trendu.

Žádný pardubický autor se nemůže chlubit takovým úspěchem, jaký měl Mistr ostrého meče. Perfektně nacvičené ochotnické představení vzbudilo pozornost jak v Pardubicích, tak na Jiráskově Hronovu. Psala o něm pražská kritika a na Vinohradech se konala premiéra již dne 22. října 1940. Proto také dostala cenu Svatobora z Řandova fondu.²³

²³ Thein, Pavel, Karel R. Krpata. *Zprávy Klubu přátel Pardubicka*. 1973, č. 4, s. 6.

Zámecká fortuna

Druhým dílem volné pardubické trilogie je Zámecká fortuna. Podnět k této veselohře dala neveliká nástěnná malba na jedné zdi pardubického zámku, Fortuna Volubilis (Vrtekavá Štěstěna), kterou namaloval italský mistr v 16. století.

I tato hra vyšla tiskem roku 1944 v pražském zemědělském nakladatelství A. Neubert.

Děj se odehrává v Pardubicích roku 1532. Vojtěch z Pernštejna povolává na svůj pardubický zámek malíře Ugo di Savonu z Itálie. Městský biřic považuje malíře za hledaného loupežníka Pětiokého, zatkne jej a přivede do šatlavy k rychtáři. Ve vězení se malíř seznámí s dívkou Evou, obviněnou z paličství. Dívka je v žalostném stavu. Ugo si ji všimne a zastane se jí. Po svém vysvobození ji vykoupí a odvede.

Druhé dějství hry se přesouvá do jednoho z domů na Přihrádku. Ugo tam svému příteli ukáže všechna svá díla. Jedním z nich je obraz jeho bývalé milenky Fiametty z Benátek, podle vzoru Belliniho štěstěny. Ale už se mu na obraze nelíbí sotva postižitelný úsměv Fiametty. Ztratil pro něj půvab a přitažlivost. Našel v Pardubicích lepší úsměv. Líbí se mu úsměv Evy. Ovidio ho ale varuje, že se to pánovi z Pernštejna líbit nebude. Je to velmi mravný pán a Ugova Fortuna nemá šaty.

Eva mezitím byla zbavena obvinění. Její strýc se přiznal k tomu, že lhal. Na oplátku za Ugovu pomoc svolí s tím, že Ugo použije její úsměv na obraz štěstěny.

Další dějství se odehrává opět v šatlavě. Obávaný lupič Pětioký se tam nepoznán vmísil mezi ostatní, aby mohl osvobodit svého kumpána. Všechny přítomné zavře a vězně osvobodí. Ugo ho ale přemluví, aby s útekem počkal na tmu. Nakonec se mu podaří lstí Pětiočka uvěznit a dokonce

přesvědčí kumpány rychtáře k tomu, aby se přiznali, že brali úplatky.

Druhého dne má Vojtěch z Pernštejna rozhodnout o vinících. Soudí spravedlivě. Rychtář je usvědčen, zbaven úřadu a uvězněn. Eva byla nařčena svým strýcem ze msty, ale je osvobozena. Pro dva vězně vyprosí Ugo svobodu, protože věří, že z nich mohou být pořádní lidé. O necudném obrazu Štěstěny rozhodne Vojtěchova manželka, paní Johanka Zvířetická z Wartemberka. Pochopí smysl obrazu a žádá, aby byl zavěšen v zámecké síni. Ugo pak vysvětlí, že všechny jeho náčrtky, které vzbudily takové pohoršení, jsou náčrty děl slavných italských mistrů a původní obrazy jsou umístěny v papežově sídle. Ugo si získá přízeň Vojtěcha i Johanky. Nabízí ruku Evě, které vděčí za výraz obličeje své Fortuny Volubilis (Vrtekavé Štěstěny). Eva odmítá a odchází ke svému Jiříkovi.

Zámecká fortuna je jednou z dějově nejpropletenějších her Karla Krpaty. Po celou dobu má opravdu rychlý spád a vystupuje v ní hodně osob, což je v díle pana Krpaty docela neobvyklé. Většina jeho ostatních divadelních her není tak náročná.

Divadelní hra měla tvořit druhou část volné pardubické trilogie. První část je Mistr ostrého meče a třetí Amalia della Rocca, která bohužel nevyšla knižně.

Tři dny tammuz

Román se odehrává v předvečer prusko-rakouské války v roce 1866 v severovýchodních Čechách ve vsi Podbřeží se zámečkem Skalka v průběhu tří dnů letního měsíce tammuz²⁴. V napínavém ději dochází ke konfrontaci židovské obce s jezdeckou posádkou. Krpata rozvinul souběžně špionážní příběh a milostný románec židovské dívky Rivky a rakouského dezertéra Benciho. Svému humanismu dal promluvit v popisu lidsky pěkného vztahu mezi zámečským kaplanem a předsedou židovské obce.

Knihu vydalo nakladatelství Kruh v roce 1969, kdy se na konci 60. let, po okupaci ČSR vojsky Varšavské smlouvy, změnila politika působnosti krajského nakladatelství a literaturě se začal otvírat svobodnější prostor pro publikaci²⁵. Po dlouhých letech psaní do šuplíku to byla Krpatova první vydaná publikace, proto také vzbudila velký zájem čtenářské veřejnosti.

Před vyhlášením války na zámek přijíždí hulánský pluk. Jeho velitel pátrá po svém protivníkovi, pruském vyzvědači Albínovi. Plukovník hledá mezi obyvateli Podbřeží schopného pašeráka, který by přinesl z pruského území důležitou depeši. Všichni mu doporučí mladou židovskou dívku Rivku. Ta se před pár hodinami vrátila i se zbožím, které ukryla na hřbitově. Tam se setkala se zraněným vojenským zběhem Bencim, který se na hřbitov přišel skrýt a odpočinout si. Mezi mladými lidmi vznikne hluboký milostný vztah. O Bencim ví ještě Rivčin otec a starý kněz, kterého Rivka požádala o pomoc. Po vyhlášece o trestu pro každého, kdo by ukrýval neznámou osobu, se Rivčin

²⁴ židovský název pro měsíc červen

²⁵ Šimáková, Veronika. *Východočeské nakladatelství Kruh. Historie a vývoj*. Pardubice, 2006. s. 2. Bakalářská práce na Filozofické fakultě Univerzity Pardubice na katedře Historických věd. Vedoucí bakalářské práce Mgr. Jiří Studený.

otec spolu s předsedou židovské obce rozhodne Benciho varovat. To samé ale udělá i starý kněz. Když vojáci začnou obkličovat hřbitov, Benci už tam není. Ukryl se o kus dál. Ale na hřbitov přišel hledaný Albín, který tam měl schůzku s učitelem z vesnice. Albína vojáci zastřelí, kněz i Rivčin otec ze hřbitova utečou. Huláni chtějí zjistit, kdo byl Albínovým spojencem. Když se nikdo nepřizná, hrozí vypálením celé vesnice. Aby zachránil ostatní, přizná se nevinný člověk, předseda židovské obce Mojše Katz. Z pruského území se vrací s depeší Rivka. Nejdříve je zmatená tím, co se na vesnici dělo. Štatně se shledává s Bencim a donutí plukovníka, aby propustil Katze. Ale jeden z důstojníků najme vojáky a ti Katze zastřelí.

Jak již bylo řečeno na začátku této práce, krajinu kolem Dobrušky se zámek Skalka měl JUDr. Krpata opravdu rád. Poprvé tuto krajinu navštívil v době středoškolských studií a celý život se sem vracel. Na Skalce studoval listiny zámeckého archivu. Zejména se zajímal o život Židů v Podbřeží a právě to ho dovedlo k napsání románu *Tři dny tammuz*.

Strojopis románu dokonce putoval do Izraele, kde koloval po židovské obci Naot Mordekhay. V této obci měl pan Krpata několik známých z Čech, dokonce i pár rodáků Pardubic, se kterými si po dlouhá léta dopisoval. Zaslal jim tedy strojopis románu s prosbou, aby si ho přečetli a případně mu napsali svoje připomínky. Určitě není překvapením, že nikdo žádné výhrady k dílu neměl. Autor měl židovskou tematiku natolik nastudovanou, že si několik čtenářů myslelo, že on sám je Židem: *„Lea Avni, jak jsem Ti myslím už kdysi psal, byla zvláště nadšena Tvými znalostmi židovství, takže dlouho nechtěla uvěřit, že nejsi sám Židem“*.²⁶

²⁶ Východočeské muzeum Pardubice, Sl I/13, kart. č. 3, inv. č. 27 - dopis z 24. 9. 1972

Krpata se snažil spolu s Robkem Bārem zařídít překlad románu do hebrejštiny. Nikdo z tamního židovského spolku však neuměl tak dokonale česky, aby se odvážil k překladu tohoto díla. Moderní hebrejštiny neumí vystihnout řeč jednajících osob, která se vyznačuje zvláštním nářečím venkovských Židů z první poloviny 19. století, což je směs češtiny, spisovné a nespisovné hebrejštiny.

Paní Krpatová, která velmi ctíla přání svého manžela, roku 1977 věnovala zámku Skalka předměty, které JUDr. Krpata zapůjčil pro výstavu, s podmínkou, že tam budou trvale umístěny v expozici.²⁷

²⁷ Východočeské muzeum Pardubice, Sl I/13, kart. č. 3, inv. č. 14 - Příloha č. 3

Harfenická kruciáta

Hra původně napsaná pro rozhlas. JUDr. Krpata ji později přepracoval a roku 1987 byla vydána knižně nakladatelstvím Kruh v Hradci Králové.

Novela Karla R. Krpaty *Harfenická kruciáta* zachycuje významnou sociální problematiku, živou především v 19. století. Autor ve svém realistickém literárním ztvárnění potvrzuje neslavnou proslulost Nechanic.

Nástup průmyslové revoluce nezasáhl malé východočeské město Nechanice a obyvatelstvo proto hledalo obživu hudbou i ve vzdálenějších krajích.

Podle tradice byl prvním nechanickým harfeníkem dobývajícím svět Václav Gall, který s celou rodinou odešel v polovině 19. století a dovedně využíval dosti svébytného nástroje, harfy - „žebra“. Učitel Malý založil vlastní kapelu, vyučil mnoho žáků, a protože výdělky v harfenickém řemesle byly zpočátku velké, odvážilo se několik šumařských skupin za hranice habsburského mocnářství a nakonec zaplavily snad všechny světadíly.

Kromě provozování hudebních produkcí - někdy na vyšší, někdy na nižší umělecké úrovni - se však záhy projevil i negativní sociální jevy: promiskuita, žebrání, prostituce²⁸.

Karel R. Krpata ve své novele podává svědectví o zneužívání mládeže, o rafinovaném vykořisťování bezbranných lidí a zobrazuje několik charakteristických harfenických životních příběhů.

Když se tragické případy množily, stala se harfenická problematika předmětem pozornosti politiků, pedagogů, novinářů a nakonec i státních úřadů. Pasová povolení byla omezována, a tak - spolu s rozvojem jiných pracovních

²⁸ Gebauer, Bohuslav. *Východočeské otrokářství*. 1. vyd. Praha: Lidové družstvo tisk. a vydav., 1906. s. 14.

příležitostí - harfenictví na přelomu století zaniklo. Z odstupu let je však třeba ještě poznamenat, že některá hudební tělesa se propracovala k vyšší tvůrčí úrovni a negativní sociální rysy se u nich neprojevíly, případně jen v nejmenší míře.

Nechanický knihovník je zamilován do mladé dívky, která právě díky jedné skupině, která posílala harfeníky do zahraničí, začala s prostitucí. Chce na tuto problematiku upozornit a proto pošle anonymní dopis do pražské redakce novin. Ty se slibného tématu chytanou a vyšlou dva novináře do Nechanic.

S organizovanou skupinou, jež prostituci dívek v zahraničí zařizuje začíná soud, který bedlivě pozorují i oba novináři. To se ale nelíbí vedení města, které se snaží celou kauzu ututlat a snaží se přijít na to, kdo anonym do Prahy poslal. Žurnalisté se s knihovníkem seznámí a ten jim slíbí rozhovor se svou dívkou. Ta se ale nechá uplatit starostou města a svého milého za úplatek zradí.

Knihovník její zradu psychicky neunesl a spáchá sebevraždu skokem pod vlak.

Julius Mitlöhner

Studie hereckého projevu Krpatova blízkého přítele a spolupracovníka, se kterým od 20. do první poloviny 40. let 20. století spolupracoval ve Spolku divadelních ochotníků Pardubice, kde JUDr. Karel R. Krpata působil především jako režisér a dramaturg. Nebylo ovšem výjimkou, že se oba přátelé setkali na jevišti. Jako například při představení Romainsova Diktátora z 12. května 1928, kterou režíroval další Krpatův známý, Dr. Pavel Thein²⁹.

Dlouholetá spolupráce a osobní přátelství přimělo Krpatu napsat krátkou studii o Mitlöhnerově životním díle, která byla vydána Spolkem divadelních ochotníků roku 1934.

Mitlöhnerův životopis začíná v roce 1916. Julius Mitlöhner je v kvintě na pardubickém gymnáziu. Mladí studenti se snaží o divadlo. O prázdninách založí divadelní spolek Urania. Julius Mitlöhner vystupuje i s ochotnickým spolkem, hraje na scéně Městského divadla. U divadla se setkává s hercem Jindřichem Plachým. Po skončení první světové války dokončuje studium, hraje v divadelní společnosti J. O. Martina v Poděbradech. Julius Mitlöhner byl herec intelektuální, herec přítomnosti, nechyběl mu klid ani rozvaha.

Padl v pražské revoluci roku 1945.

Studie začíná obhajobou ochotníků před profesionálními herci a pokračuje výčtem snad všech postav, které Mitlöhner během svého života jako ochotník ztvárnil. Celkem jich prý bylo kolem 65. Vynechává prvky ze soukromého života a věnuje se pouze Mitlöhnerově působení u divadla. To ubírá tomuto dílu na kvalitě. Jeho čtení je nudné a nezáživné. O Mitlöhnerovi jako osobnosti nevypovídá vůbec nic.

²⁹ Krpata K., Pištora A. a spolupracovníci. Pardubice a divadlo. *Pardubice 1940*. 1. vyd. Praha 1940. s. 55 - 65.

Turistický průvodce Jiráskův kraj

II. díl - Kladsko

Kladsko bylo kdysi české, nyní polské území se spoustou historických památek. Patřilo k velkým láskám doktora Krpaty, což vyplývá i z vyprávění jeho dlouholetého přítele Pavla Theina, které bylo uveřejněno v několika číslech Zpráv Klubu přátel Pardubicka roku 1973. Je to znát i v jeho odborném průvodci, který vznikl z náhodné účasti na zájezdu do Kladska. Kniha byla vydána roku 1965 Sportovním a turistickým nakladatelstvím v rámci průvodce Jiráskův kraj.

Díla knižně nevydaná

Amalia della Rocca

Příběh o pardubické měšťanské dívce, která se provdala za italského jezdeckého důstojníka toho jména. Námět je autenticky historický, Amalia je pochována v Pardubicích.

Karel Krpata napsal hru roku 1958 a jako námět mu posloužily vzpomínky spisovatelky a pardubické rodačky Marie Gebauerové, jejíž tetou Amalie della Rocca byla³⁰. Dosud nevyšla knižně. Její rukopis je uložen v archivu Východočeského muzea Pardubice.

Amalia della Rocca je třetím dílem pardubické trilogie. Zatímco Zámecká fortuna měla představovat Pardubice renesanční a Mistr ostrého meče Pardubice barokní, měl tento třetí díl spadat do doby 19. století.

Úplně celý děj se odehrává v bytě Amalie della Rocca v Pardubicích na Bílém náměstí v letech 1862 až 1863. Amalia žije osaměle v domě svých bratrů na Bílém náměstí. Jako mladá dívka se provdala za italského husarského důstojníka. S ním se však později rozešla, zůstal jí pouze syn Giovanni. Před ním tají pravdu o jeho otci. Giovanni žije v domnění, že jeho otec padl v bitvě u Lvova. Ve skutečnosti ale její bývalý manžel Giuseppe della Rocca podniká ve Vídni. Amalia se stala jeho jediným věřitelem.

Giovanni přijíždí do Pardubic na dovolenou. Chce se oženit, ale matka mu to rozmlouvá. Giovanni se na dostizích setká s panem Sobolewským, který mu vypráví, že býval velkým obdivovatelem paní della Rocca. Nic netušící mladík ho pozve na návštěvu. Při setkání v něm Amalia poznává svého bývalého

³⁰ JUDr. Karel Krpata. Přednáška v KPP v Praze. *Zprávy Klubu přátel Pardubicka*. 1996, č. 1, s. 37.

manžela a opět mezi nimi dojde k roztržce. Sobolewský (Giuseppe della Rocca) prohrál dědictví své neteře v kartách a prosí Amalii o cenné papíry. Ta to nekompromisně odmítá. Druhý den dostává zprávu, že se Sobolewský v hotelu zastřelil.

Giovanni zůstává v Pardubicích, aby se mohl účastnit honů. Ale na jednom z nich jeho kůň zakopne, Giovanni je vážně zraněn a při převozu do nemocnice umírá. Amalia, zklamaná životem, se ještě více uzavře do sebe, ke každému je nevlídná, úplně přestane chodit ven. Přežívá v zatemněném pokoji.

Námětově čerpá tato divadelní hra ze života známé pardubické rodiny Wernerů. K objevu tohoto námětu přispěla náhoda. U zdi pardubického starého hřbitova je hrobka Wernerovy rodiny. Nad ní ve zdi na černém podkladě jsou zlatými písmeny vypsána jména členů rodiny, kteří zde odpočívají, a mezi nimi dvě jména, která jsou nápadná svou exotičností: Amalia della Rocca (1814 - 1898) a Giovanni Battista della Rocca (1839 - 1863).³¹

Ve hře vystupuje i řada známých pardubických osob. Jsou to především dva Amáliini bratři, František a Leopold Wernerovi. František Werner byl koželuhem a Leopold Werner měl obchod s kůžemi. Leopold Werner byl v letech 1874 - 1888 starostou města Pardubic a prostor za nynější radnicí nese jeho jméno, Wernerovo nábřeží.

Další známou a skutečnou osobou ve hře je pardubický advokát JUDr. Jan Žák (1829 - 1896), pozdější říšský a zemský poslanec, starosta města Pardubic.

Dle Amáliiny příbuzné, dcery profesora Gebauera a manželky profesora techniky Lista, byla Amálie ke stáru velmi

³¹ Příloha č. 4 - fotografie náhrobku Amálie della Rocca.

nedůtklivá a svárlivá. Není také divu, vždyť její život byl poznamenán nešťastnými událostmi.³²

³² Roček, Josef. Neznámý třetí díl pardubické trilogie Dr. K. R. Krpaty. *Zprávy Klubu přátel Pardubicka*. 1980, č. 9/10, s. 258.

Světlo ze Safedu³³

Dramatický děj se odehrává v židovském koncentračním táboře v Terezíně v Čechách za nacistické okupace. Židovská dívka zachrání darováním krve raněného malého syna nacistického velitele, ale musí přesto, či právě proto, zemřít.

Divadelní hru Karel Krpata napsal roku 1947 a nikdy nebyla knižně vydána.

Děj se odehrává v září 1943 v nemocnici židovského ghetta v Terezíně. Hlavními hrdiny jsou tři židovské ošetřovatelky Marta, Karen a Ethel a židovský primář Smolka. Ethel je pro krádež kokainu přeřazena do prádelny, což znamená zařazení do transportu do Oswieczimy. V té době se těžce zraní syn velitele koncentračního tábora. Může být zachráněn jen krevní transfuzí. Vhodnou krevní skupinu mají v ghettu jen ošetřovatelky Karen a Ethel. Je rozhodnuto, že jedna z nich daruje krev a druhá půjde do transportu. Nakonec krev daruje Ethel. Všichni, kteří o tom věděli musí zahynout, protože byla pošpiněna německá krev. Ethel je odvedena do Malé pevnosti Terezín a umučena. Sestra Marta se obává smrti v Malé pevnosti. Karen jí proto dává svůj lístek do transportu, kde bude mít alespoň malou naději na přežití. Pro Karen a primáře Smolku přichází německý správce nemocnice Kriwanek. Při roztržce Karen střelí a domnívá se, že je mrtvá. Po jeho odchodu se Karen a Smolka rozhodnou pro sebevraždu jedem. V posledních chvílích života spolu mluví o budoucnosti lidstva. Oba doufají v lepší časy. Představují si palestýnské posvátné místo Safed, které je blízké lidem tří vyznání. Safed se pro ně stává symbolem spravedlivého světa bez válek a rasového pronásledování. To dokazuje i úryvek ze závěrečné scény:

³³ Safed je místo v Palestině významné pro židovské vyznání.

„Kámen, svatý třem vyznáním, kámen, u jehož paty se musí sejít všichni, kdo skutečně hledají. A zde bude jim již lhostejné, zda vyšli za zvuku šofaru či volání muezina anebo za hry severských varhan. Od tohoto kamene je už cesta všem společná. A cíl je světlo.“³⁴

Celé dílo se zabývá důvodem vzniku války a nenávisti vůči Židům. Zajímavé na postavě Karen je, že ona sama se Židovkou necítí. Má sice oba rodiče Židy. Ale ona sama je pokřtěna. Přesto však nechce vybočovat z davu a drží s ostatními lidmi v ghettu. Naproti tomu postava Židovky Ethel je ochotná poslat svou dobrou kamarádku Karen do Oswieczimy, aby zachránila samu sebe.

Rukopis této hry poslal pan doktor Krpata do židovské obce Naot Mordekay v Izraeli, s kterou po léta udržoval přátelské styky.

³⁴ Východočeské muzeum Pardubice, Sl I/13, kart. č. 5, inv. č. 79 - Krpata, Karel. *Světlo ze Safedu*. s. 74.

Proroci

Legenda v sedmi obrazech jedním z prvních Krpatových děl, ve kterém se snaží vypořádat s náboženským problémem. Psal ji v letech 1930 - 1934 po cestě do Palestiny. Jde o divadelní hru z biblických dob s apoštolem Pavlem jako hlavní osobou. Původně měla tvořit 1. díl palestinské trilogie, ale 2. a 3. díl už nebyly napsány. Hra nevyšla knižně.

Jedná se o dílo s náboženskou tematikou. Děj se odehrává čtyři roky po ukřižování Krista v Jeruzalémě. Je to doba, kdy jsou křesťané pronásledováni židovskými obyvateli.

Manželka Žida Jehudy Tamar je křesťanka. Od své milenky se Jehuda dozvídá, že Tamar se tajně snaží pomoci malomocným, které všichni zavrhuje. Proto ji vyžene z domu. Jejich syn Ismael se vzepře otci a utíká za matkou. Cestou se připojí ke svému strýci Šaulovi z Tarsu, který se dozvěděl o problémech v rodině. Snaží se pomoci Ismaelovi, který onemocněl. V Galileji se setkávají Tamar a její přítelkyně Mirjam. Šaul chce odejít do Damašku, aby se zbavil všech myšlenek na Krista. Je zmaten, chce najít cestu pravé víry. Na cestě do Damašku k němu promluví boží hlas a Šaul se obrátí na křesťanskou víru.

Šaul z Tarsu je skutečná biblická postava. Ve své protikřesťanské horlivosti podnikl trestnou cestu do Damašku, když se mu zjevil Bůh a oslovil ho. Saul byl zjevením oslepen a získal zrak až o tři dny později, bezprostředně před svým pokřtěním. Z pronásledovatele se stal horlivým křesťanem.

Celá hra je holdem židovskému náboženství a historickým památkám v Jeruzalémě. Autor se tak snaží smazat odvěkou nenávist vůči tomuto náboženství a ukázat, že vedle sebe lidé těchto vyznání mohou žít v míru.

Ovoce Alberigovo

Rozsáhlý trojdílný historický román vyšel z bohatého základu divadelní hry „Manfredi“ o faenzském rodu, která byla napsána před rokem 1945 a Krpata ji přepracoval v román roku 1958. Prokazuje v něm výbornou znalost období italské renesance a svou lásku k Itálii.

Město Faenza ocenilo Krpatovu obrovskou práci dopisujícím členstvím učené společnosti Toricelliana, kde Krpata roku 1966 přednášel na téma Dante a Čechy.

Torriceliana vzpomněla úmrtí JUDr. Krpaty v roce 1972 článkem Pierra Zamy ve svém Zpravodaji.

Kohouti³⁵ - první díl trilogie

Faenza v letech 1476 - 1480. Po smrti Astorgia II. vládne ve Faenze nemocný Carlo s bratrem Fredericem. Federico je nenasytný, touží jenom po penězích a Carlo je slabý na to, aby mu odporoval.

Biskup Federico se však cítí být ohrožený bratry Galeottem a Lancellotem. Chce se zbavit hlavně staršího z nich, Galeotta. Proto nechá otrávit víno. Nešťastnou náhodou však víno vypije jeho šašek a umírá. Galeotto je zděšen a začíná věřit v prokletí rodu Manfredi.

Způsobil ho jeden z předků rodu, fra Alberigo, který se neostýchal otrávit na hostině své vlastní příbuzné. Heslem pro vrahy se tehdy stalo ovoce, které bylo přineseno na stůl během oslavy. Dante toto chování proklel ve svém známém díle Peklo. Od té doby je pojem Ovoce Alberigovo používán pro všechny zločiny proti přátelství a pohostinství.

I po nevydařeném pokusu o vraždu svého bratra se Federico lstí stává místodržitelem státu a nechá bratry vypovědět

³⁵ Symbolický název pro nesmiřitelný boj mezi bratry z rodu Manfredi

z Faenzy. Lid se proti němu ale vzbouří, protože nechal zavřít sýpky a zdražil chléb. Galeotto využije příležitosti a vrátí se do Faenzy jako její vládce.

Pávice³⁶ - druhý díl trilogie

Faenza v letech 1481 - 1488. Galeotto je stále u moci. Kvůli politickému tlaku svolí se sňatkem s Francescou Bentivoglio z Bologně. Opravdu ale miluje neurozenou Cassandru, se kterou má již dva syny. V den sňatku s Francescou mu dokonce Cassandra, která se mezitím uchýlila do kláštera, porodí třetího syna.

Francesca svého manžela i jeho bývalou milenku z duše nenávidí. Galeottovi je od počátku jasné, že sňatkem s Francescou udělal chybu. Neustále si opakuje verše z Dantova Pekla:

*„ S ovocem zde zlověstného sadu
jsem bratr Alberigo, místo fíků
zde pěkně datle sbírám za svou zradu.“³⁷*

I tak se ale jeho ženě a jejím kumpánům podaří Galeotta ubodat k smrti. Faenza se dostává pod nadvládu Milána.

Lid se opět semkne a vzbouří se proti cizí moci. Francescu vyženou a na trůn dosadí jejího mladičkého syna Astorra.

Ostříž³⁸ - třetí díl trilogie.

Faenza a Řím v letech 1499 - 1503. Papež Alexandr VI. prohlásil za sesazené všechny vladaře, kteří nezaplatili povinný lenní poplatek. Mezi taková města patří i Faenza.

³⁶ Přezdívka Cassandry Pavoni, která vznikla zkrácením jejího příjmení

³⁷ Východočeské muzeum Pardubice, Sl I/13, kart. č. 7, inv. č. 88 - Krpata, Karel. Pávice. Ovoce Alberigovo. s. 14.

³⁸ Ostřížem je mladý Astorr Manfredi, který vládne ve Faenze jako Astorgio III. a bdí nad klidem všech obyvatel.

Cesare Borgia, syn papeže Alexandra VI., toto prohlášení využije k tomu, aby napadl státy v Romagne a sjednotil tak celou Itálii, klidně i násilím.

Tato hrozba přichází v době, kdy ve Faenze mírumilovně vládne mladý Astorgio III. spolu se svými dvěma nevlastními bratry Francescem a Giovannim, syny Cassandry.

Celá Faenza pět měsíců statečně odolává obléhání města. Nakonec však nevydrží a odstoupí. Astorr na znamení své porážky musí přijít do stanu Cesara Borgii a vzdát mu hold. Starší nevlastní bratr Francesco utíká do Benátek. Mladší bratr Giovanni Astorra ani v tuto chvíli neopouští a jde s ním. Oba padnou do zajetí a jsou uvězněni v Andělském hradu v Římě. Po nějaké době jsou uškrceni a jejich těla nalezena v Tibeře.

Jejich věrní přátelé dosáhnou pomsty a otráví papeže Alexandra VI. i jeho syna. Cesar s trvalými následky přežil. Do Faenzy se vrací Francesco Manfredi a ujímá se vlády. Na památku svého zemřelého bratra chce vládnout pod jménem Astorgio IV.

V trilogii jsou vykresleny skutečné osudy členů rodiny Manfredi.³⁹ Odpovídají i zmíněné roky jejich úmrtí. Cassandra Pavoni byla opravdu milenkou Galeotta Manfredi a porodila mu 3 syny, z nichž jeden předčasně zemřel.

Nejznámější osobou z trilogie je asi postava papeže Alexandra VI., vlastním jménem Rodrigo Borgia. O Alexandru VI. kolovala řada nepodložených pověstí a klevet, které mu připisovaly i vraždění politických odpůrců, nic z toho se však nedá spolehlivě prokázat. Snad k těmto pověstem přispěla i násilnická povaha jeho syna Cesara, který prokazatelně své odpůrce odstraňoval. Zdá se, že sám papež se svého syna v

³⁹ Příloha č. 5 - fotografie hrobu Barbary Manfredi (zemřela roku 1466).

závěru života obával, což ostatně i sám pan Krpata v třetím díle trilogie opravdu zmiňuje.

V tomto díle JUDr. Krpata nepopíratelně prokazuje, že byl opravdovým znalcem historie rodu Manfredi, který ve Faenze vládl od roku 1313. Každý kout ve Faenze znal dokonale. S určitostí mohu říci, že členství ve společnosti Toricelliana bylo opravdu zasloužené.

Berlioz op. 3

Román z 19. století, kdy Rakousko okupovalo Benátsko. Ústřední postavou je rakouský vojenský auditor židovského původu Dr. Stark, který pochází z vesnice Podbřezí. Autor prokázal v této próze zájem o problematiku hudební, židovskou i politickou.

Román napsal Karel Krpata roku 1970. Jeho brzká smrt a neochota několika nakladatelství román vydat, zmařilo jeho knižní podobu. Román tudíž nikdy knižně nevyšel, i přes ohromnou snahu paní Krpatové, která po smrti manžela nepřestávala kontaktovat vydavatele.⁴⁰

Autor se v románu vrací na své oblíbené místo - Skalku. Seznamuje čtenáře s historií židovského ghetta a ve vyprávění se zaměřuje na židovskou rodinu Starkových.

Příjmení dostala rodina díky jednomu z předků, který roku 1787 tvrdošíjně odmítal nařízené přejmenování rodných jmen židů. Příjmení Stark naznačuje jeho tehdejší nechuť se podrobit a jeho sílu v židovskou víru.

Hlavní postavou románu je chlapec Áron. Jednou při procházce v lesích zaslechne troubení na lesní rohy a hudba ho zcela uchvátí. Protože je celkově velmi nadaný, ujme se ho rabín z Hradce Králové a pošle na školu do Vídně. Tam se chlapec setkává s křesťanským spolužákem Markem, kterého otec poslal na studia práv. Marek má porozumění s Áronovou láskou k hudbě a platí mu hodiny klavíru. Učitel hudby Janso dokonce později platbu odmítá přijmout, protože tak nadaného žáka ještě nikdy neměl a chce jeho talent co nejvíce podpořit.

V tu chvíli ale začíná být Áron v nitru rozpolcený. Pozvolna poznává křesťanský pohled na svět. Aby mohl spatřit operu, bere ho jeho učitel na generální zkoušky do kostelů a

⁴⁰ Příloha č. 6 - odmítnutí vydání knížky Berlioz op. 3 vydavatelstvím Melantrich.

divadel, kam by správně jako pravý Žid neměl vkročit. Nakonec opravdu konvertuje na křesťanskou víru.

Po čtyřiceti letech se mu zasteskne po rodné Skalce a vrací se na místa svého mládí, avšak inkognito, aby byl nepoznán.

Ten, kdo by chtěl jít po stopách Árona Starka nemusí jít daleko. I tentokrát použil JUDr. Krpata jako předlohu životní pouť skutečně žijící osoby. Změnil pouze místo rodiště, které přesunul na svou milovanou Skalku, do vesnice Podbřezí.

Hlavní hrdina se ve skutečnosti jmenoval Alfréd Kraus a narodil se v Pardubicích. Jeho otec, Žid Lazar Kraus, měl koželužnu v Labské ulici. Syn Alfréd se narodil roku 1824 a brzy ho zlákala státní vojenská služba v Radeckého štábu v Itálii, kvůli které se zřekl židovské víry. Polní maršálek si ho díky jeho pečlivosti a hudebnímu talentu oblíbil. Tak začala Alfrédova blesková kariéra, která skončila u nejvyššího soudu a získáním baronského titulu.

A kde přišel Karel Krpata na nápad čerpat ze života někdejšího obyvatele Pardubic? Právě díky známosti s Robkem Barem z izraelské židovské obce Naot Mordekhay. Jeho praděd, Sinai Bär, byl domácím faktorem u pana barona Krause. Za jeden zdařilý odchod mu baron Kraus povolil v Blatě u Pardubic zřídit vinopalnu a výčep lihovin.

Více o skutečném osudu hlavního hrdiny se můžeme dočíst v Krpatově Výletu k pradědečkům, v kapitole Pardubice, když si náš dědeček babičku bral.

Jerusalém

Nedokončený román Karla Krpata, který se svou tematikou opět váže na židovskou víru. Rukopis obsahuje pouze prvních 71 stran strojopisu.

Je příběhem mladého narkomana Jiřího, který se vydal lodí na cestu do Jerusaléma. Na cestě potká mladou polku Adu, která jede do Palestiny za svým snoubencem, kterého poznala v Paříži. Oba mladí lidé se sblíží a svěří se jeden druhému se svými problémy. Ada poslední čtyři roky žila ve Francii. Utekla tam po rozvodu rodičů. Nechtěla být přítomna pomluvám, kterým musela čelit její matka.

Jiří si připadá v dnešním světě jako vytržený ze svého vlastního života. Věří, že náboženství je opium a tvrdí, že potřebuje víru jako narkotikum. Bere kokain, protože se cítí jako slaboch. Pravda je však taková, že chce v Jeruzalémě spáchat sebevraždu a se zpáteční cestou nepočítá.

Přesto, že je román nedokončený, najdeme v prvních pár desítkách stran většinu životních zálib autora. JUDr. Krpata zasadil začátek díla do Itálie a barvitě popisuje její renesanční krásu. Hlavní hrdince přiřknul hlubokou lásku k divadlu.

Bohužel si můžeme pouze domýšlet, jaký byl důvod, proč tento román doktor Krpata začal psát.

Výlet k pradědečkům

Jedná se o genealogii rodu Krpatů od roku 1523 do Krpatovi současnosti, roku 1962. Dává nahlédnout do rodin nejbližších předků a příbuzných doktora Krpaty.

Při procházce Pardubicemi potkáváme snad všechny hrdiny z Krpatovi pardubické trilogie. Jako jednoho z prvních potkáváme kata Zelingra, ve Wernerově vinárně začíná příběh Amalie della Rocca, jsme svědky svatby JUDr. Jana Žáka s Kotvicovou dcerou. A najdeme zde i životní pouť Alfréda Krause. A nejen to. Poznáváme i běžný život obyvatel Pardubic. Dnešního čtenáře jistě zaujmou pasáže, kde z domů na Pernštýnském náměstí jsou každý den vyháněny krávy na pastvu. Nebo zajímavá vzpoura pardubických obyvatel proti koupi várečného domu pod Zelenou bránou (dnešní Městské knihovny) židem Markem Österreichem.

Krpata při popisu starých Pardubic nezapomíná zmínit ani umístění starých kasáren, všech pardubických mlýnů, hospod, školek a škol.

Práce je velmi obsáhlá a doložená bohatým dokumentárním materiálem. Obsahuje 1004 stran. Kronika obsahuje i zajímavé kulturně-historické pasáže o Pardubicích a okolí. Celé dílo muselo vyžadovat mravenčí činnost a vytrvalost.

Zprávy Klubu přátel Pardubicka přetiskly z kroniky JUDr. Krpaty několik výňatků v ročníku 1977 (číslo 1 až 12), v ročníku 1978 (číslo 1, 2 a 3) a v ročníku 1980 (číslo 9 a 12).

Santi Bentivoglio

Téměř pohádkový příběh z období renesance, který se odehrává v italském quattrocentu roku 1423. Tuto krátkou rozhlasovou hru napsal pan Krpata na sklonku svého života, v září roku 1969. Opět se v jeho díle odráží celoživotní láska k Itálii a renesanci.

Čtyři postavy Soprán, Alt, Tenor a Baryton vypráví příběh mladé pastýřky, kterou svedl šlechtic, jehož jméno zůstalo všem utajeno. Její syn je proto pokřtěn Santi. Byl to chlapec velice bystrý, brzy se naučil číst i psát, začal se učit latinsky. V sedmnácti letech osiřel. Vzal ho k sobě jeho strýc, městský obchodník Antonio Casceus z Florencie. Po nějaké době za Santim přišli vyslanci nejmocnějšího pána Florencie Cosima di Medici a odvedli ho s sebou do paláce. Santi se dozvídá o svém otci Ercolovi Bentivoglie, který zemřel v souboji. Nyní se má Santi stát poručníkem svého malého bratrance Giovanniho Bentivoglia. Santi byl dobrým správcem své země, zůstával skromný, nad nikoho se nevyvyšoval. Po několika letech se měl Santi oženit s mladou, krásnou dívkou Ginevrou. Ale té se zdál Santi příliš starý, zamiluje se do jeho chráněnce, mladého Giovanniho. Přesto s ním musí být oddána, aby se tak spojily dva mocné rody Bologni a Milána. Zanedlouho se manželům narodí syn Ercole. Santi se mu snaží připravit co nejlepší život, nechá postavit Zlatý palác, nešetří penězi. Jeho žena však miluje Giovanniho a tajně se s ním schází. Jednou, aniž by Santi chtěl, přistihl oba milence spolu. Přesto dál slouží celému městu. Těžkou nemocí zestárlý, předčasně umírá. V poslední chvíli před smrtí si vzpomene na svůj idylický život pastýře v údolí Arna, na tváři se mu po dlouhé době objeví úsměv. O tom, jaký byl Santi člověk, svědčí slova jeho přítele a rádce Galeazza Marescottiho de Calvi: „... ano, zde leží nejvzornější

hospodář své země, nejsvědomitější správce svěřených statků, poručník, který se raději stal v očích města posmívaným paroháčem, než by napadl svého poručenice, zde leží hrdina hesla - v plnění povinností spatřuj veškerou čest života."⁴¹

⁴¹ Východočeské muzeum Pardubice, Sl I/13, kart. č. 5, inv. č. 70 - Krpata, Karel. *Santi Bontivoglio*. s. 25.

Povídky

Je jisté, že JUDr. Krpata nenapsal pouze jednu povídku, jejíž obsah je zde uveden. Většina jeho povídek byla vydána časopisecky nebo napsána pro rozhlas. Protože byl ale JUDr. Krpata opravdu čínorodým spisovatelem, není možné všechny jeho povídky dohledat. Proto zde zmiňuji alespoň jednu povídku, která mě osobně nejvíce zaujala.

Dva od Božího hrobu

Povídka na 9 stránek strojopisu. Opět na náboženské téma se zajímavou životní náhodou, která skončí bizarní situací.

Julinka, které nikdo jiný ve městě neřekne jinak, než Kudlanka nábožná, má za sebou smutnou ránu osudu. Když byla mladší, zemřel jí její snoubenec několik dní před plánovanou svatbou. Od té doby stále chodí do kostela.

Jednoho dne požádala místního právníka, který hodně cestoval, jestli by jí z Jeruzaléma nemohl přivést posvěcený růženec.

V jerusalémské hotelové restauraci sedí právník a americký archeolog. Právník si na poslední chvíli před odjezdem vzpomene, že zapomněl splnit slib, který dal Julince. Archeolog se mu nabídne, že k Božímu hrobu zajde a růženec obstará. Stejně se tam chystal, aby si nechal posvětit znak křížácký, který v Jeruzaléme našel.

Při bombardování města se Julinka rozhodne, že se schová do kostela. Než tam doběhne, zemře a ve svých rukách drží růženec.

Americkému archeologovi všichni gratulují k přistání a diví se, že jeho letadlo nemá ani jeden šrám. Ten všem ukáže posvěcený křížácký znak, který ho chrání...

Časopisecká činnost a rozhlas

Kromě uvedených hlavních děl zveřejnil Karel R. Krpata veliký počet článků a studií v denním tisku i v odborných publikacích.

Sborník vlastivědných prací Orlické hory a Podorlicko, vydávaný okresním archivem a muzeem Orlických hor v Rychnově nad Kněžnou ve spolupráci s nakladatelství Kruh, otiskl ve svém pátém čísle dvě poslední práce Karla Krpaty. První je o nejmladším náhrobku na skaleckém židovském hřbitově - hrob Samuela Kische, který zemřel 16. září 1906. Druhá je o skaleckém zámku. Dle rukopisu posledního zámeckého kaplana Pavla Rozinka.

Ve Zprávách klubu Přátel Pardubicka, v ročnících 1977, 1978 a v ročníku 1980, vycházely výňatky z Krpatova díla Výlet k pradědečkům. Dále pak mnoho článků na historická témata, jako například článek Kdo je autorem Kalvárie? z roku 1971 (č. 9). Klub přátel Pardubicka vytiskl roku 1982 dva články z Krpatovy pozůstalosti, které se týkaly jeho největší lásky - divadla. První se jmenuje Pardubické divadlo a byl uveřejněn v prvních dvou číslech tohoto ročníku. Druhý článek se nazývá Opona Pardubického divadla a byl vydán ve 3. a 4. čísle.

JUDr. Krpata také rád promlouval ve vysílání krajského rozhlasového studia v Hradci Králové. Hlavním tématem jeho relací byly historky ze starých Pardubic a okolí. Možná právě proto. V několika pramenech jsem se dočetla, že znal historii Pardubic a okolí tak dokonale, že byl schopný o ní v rozhlase vyprávět z patra, bez jakékoli přípravy. Nebyl by to ale ten starý známý doktor Krpata, kdyby si při svém precizním přístupu k práci vždy projev dokonale nepřipravil. Jeho rozhlasovou procházku Pardubicemi otiskly Zprávy Klubu přátel Pardubicka v ročníku 1979 (č. 5).

Proč byly jeho rozhlasové relace, na rozdíl od jeho dramatických děl, tolerovány tehdejším režimem se mi bohužel nepodařilo zjistit. Nabízí se mi pouze jediné vysvětlení. Na rozdíl od jeho literárních děl, které měli jistou myšlenku, se jeho rozhlasové vstupy vztahovaly pouze na „strohou“ historii rodného města a jeho slavných rodáků. To jediné se mi jeví jako možná příčina.

Charakteristika Krpatových literárních děl

V Krpatově díle se nejčastěji projevuje funkční styl umělecký, který je zaměřen na emotivní účinek na čtenáře. Pod tuto kategorii spadají všechny Krpatovy divadelní hry a romány. Dále Krpata často používal styl publicistický, který využíval při psaní článků do periodického tisku a při pořadech v rozhlasu.

Divadelní hry jsou děleny na jednání, na začátku každého dějství je popis scény, ve které se bude nadcházející děj odehrávat. Za ním následuje dialog postav. Děj se tedy odehrává v dialogu, v jehož průběhu se objeví rozpory, které spějí k řešení, což odpovídá běžné stavbě dramatických děl. V publicistickém stylu Krpata hodně používá beletrizující prvky, s jejichž pomocí se téma mění spíše v naučné vyprávění.

Všechna Krpatova literární díla jsou psaná spisovným jazykem s hovorovými prvky. Literární díla s židovskou tematikou (např. *Tři dny tammuz*, *Proroci* atd.) obsahují navíc i židovské názvosloví, které měl Krpata očividně dobře prostudované nejen díky cestě do Izraele, ale také díky mnoha přátelům, kteří byli Židé (Pavel a Hanuš Theinovi, Robert Bar a další). Jistě nás nepřekvapí, že jeho práce odpovídají dobovému typu slohu, který pro dnešního čtenáře zní trochu nadneseně⁴². Jako příklad si zde dovoluji uvést krátký výňatek z Krpatova popisu židovského hřbitova na Skalce z románu *Tři dny tammuz*.

„Zmocnila se ho ruka pozdvižená, démonové zloby a prchlivosti... Podivně drsný, byť souladný zvuk v přemítání o

⁴² Bečka, Josef V. *Česká stylistika*. 1. vyd. Praha: Academia, 1992. s. 37. ISBN 80-200-0021-8.

Životě a Smrti. Jakási krutá skutečnost, jež tu přebolela, a zacelivší se, zahalila se tajemstvím. Rozumíme - tento kout byl vždy tajuplný už svou podstatou."⁴³

Tématicky se Krpata nejvíce věnuje historii Pardubic, judaismu a Itálii. Z jeho děl vyplývá i určitá typologie postav. Mláď nejčastěji znamená věrnou lásku, poctivost, naději do budoucna. Zatímco stáří znamená moudrost, dobrotivost a někdy životní zklamání. Jako záporné postavy ve většině případů vystupují úředníci, vojáci a nově příchozí do komunity.

I když jsou někdy Krpatovy příběhy spíše smutné a ponuré, vždy mají optimistický závěr. Nemohu se proto ubránit dojmu, že Krpata byl skutečně humanista a věřil s lidskou spravedlnost a dobro.

⁴³ Krpata, Karel R. *Tři dny tammuz*. 1. vyd. Hradec Králové: Kruh, 1969. s. 14.

Začlenění Krpatova literárního díla do dobového kontextu

Hlavní období literární činnosti JUDr. Karla R. Krpaty spadá do 30. a 40. let minulého století. Byla to doba, kdy se Evropa vzpamatovávala z důsledků první světové války. V meziválečném dvacetiletí vedle sebe žilo několik spisovatelských generací se zaměřením na různé styly jako je proletářská poezie, poetismus, surrealismus, psychologická próza, venkovská próza a další. Během okupace se pak česká próza nejvíce zabývala tematikou historickou, psychologickou a vyznáním lásky k domovu.

V českých divadlech se vedle tradiční historické a etické problematiky stále výrazněji uplatňovala tematika psychologická a společensko-sociální. Rychle se šířila v dramatických žánrech jako je veselohra a satira. Do této doby spadá také vznik Osvobozeného divadla (1925) a Burianova divadla „D“ (1933).

Proto mohu konstatovat, že Krpata svým zaměřením příliš nevybočoval z uměleckého okruhu. Jak již bylo několikrát řečeno, jeho díla měla především historický námět, velmi se zajímal o historii Pardubic (svého domova) a napsal i několik veseloher (Talár v městečku, Mistr ostrého meče, Zámecká fortuna).

Ve zkratce mohu jeho dílo srovnat s jiným pardubickým rodákem Janem Václavem Rosůlkem (*7.9.1894 - †12.1.1958,), který publikoval pod pseudonymem Vladimír Drnák (od roku 1934). Věnoval se především životopisnému a historickému románu. Také tento autor čerpal náměty svých děl z prostředí Pardubic a i on se nechal inspirovat Itálií (rukopis románu Strážní duchové Itálie uložený v pozůstalostním fondu Východočeského muzea, román Černožlutý mumraj vydaný roku 1925).

Ani Krpatova pardubická trilogie není v dobovém kontextu něčím originálním. Existovalo více autorů, kteří se věnovali historickým námětům ze svého rodného kraje. Jako příklad za všechny mohu uvést například Jiřího Mařánka (*12.01.1891 - †04.05.1959) z jehož pera vznikla románová trilogie věnovaná rožmberskému rodu (Barbar Vok - 1938, Romance o Závišovi - 1940, Petr Kajícník - 1940)⁴⁴.

Bohužel se mi nepodařilo zjistit přesný důvod, proč po druhé světové válce přestala být Krpatova díla vydávána. Dle svědectví paní Věry Krpatové se Krpata znelíbil komunistickému režimu⁴⁵. Blíže se o tom ale nezmiňuje. Obrat k lepšímu nastal až v roce 1969, kdy byl vydán Krpatův román Tři dny tammuz. Do své smrti roku 1972 Krpata již nestihl žádné další dílo vydat.

⁴⁴ Galík, Josef; Machala, Lubomír; Petruš, Eduard; Podivínský, Martin; Schneider, Jan; Skalička, Jiří; Štěrbová, Alena. *Panorama české literatury (Literární dějiny od počátků do současnosti)*. 1. vyd. Olomouc: Nakladatelství Rubico, 1994. s. 281.

⁴⁵ Velehradská, Milada. Na trpkost mu místo v duši nezbylo. *Zář*. 27. 4. 1990.

Závěr

Pardubický rodák JUDr. Karel R. Krpata byl spisovatelem, historikem a advokátem. Miloval život a vše s ním spojené. Byl optimisticky založený a jako správný humanista miloval renesanční Itálii a snažil se smazat nenávist způsobenou náboženským vyznáním.

Měl vlastenecké cítění a snažil se čelit době nacistické okupace zejména humorem. Ve svých divadelních hrách nacházel paralely mezi historií a současností. Přestože nestál na frontě se zbraní v ruce, čelil Němcům alespoň symbolicky. Ani po druhé světové válce nepřestal být literárně činný. Avšak tehdejší režim odmítl knižně vydávat jeho díla⁴⁶. A tak mu nezbylo nic jiného, než psát „do šuplíku“ a svá díla předčítat svým známým při jejich pravidelných návštěvách v domě rodiny Krpatů.

Přesto však se za svého života dočkal několika divadelních ocenění a zfilmování dvou divadelních her.

⁴⁶ Velehradská, Milada. Na trpkost mu místo v duši nezbylo. *Zář*. 27. 4. 1990.

Seznam literatury

Použitá literatura

- Gebauer, Bohuslav. *Východočeské otrokářství*. 1. vyd. Praha: Lidové družstvo tisk. a vydav., 1906. 84 s.
- Krpata, Karel R. *Ďábel v nás*. 1. vyd. Praha: Dilia, 1960. 121 s.
- Krpata, Karel R. *Poslední výstup*. 1. vyd. Praha: Nakladatelské družstvo Máje, 1942. 141 s.
- Krpata, Karel R. *Talár v městečku*. 1. vyd. Praha: Zemědělské knihkupectví A. Neubert, 1947. 76 s.
- Krpata, Karel R. *Hvězdy nad hradem*. 1. vyd. Praha: Zemědělské knihkupectví A. Neubert, 1942. 87 s.
- Krpata, Karel R. *Mistr ostrého meče*. 1. vyd. Praha: Divadelní knihkupectví a nakladatelství F. Švejda, 1942. 122 s.
- Krpata, Karel R. *Zámecká fortuna*. 1. vyd. Praha: Zemědělské knihkupectví A. Neubert, 1944. 94 s.
- Krpata, Karel R. *Tři dny tammuz*. 1. vyd. Hradec Králové: Kruh, 1969. 292 s.
- Krpata, Karel R. *Harfenická kruciáta*. 1. vyd. Hradec Králové: Kruh, 1987. 135 s.
- Krpata, Karel R. *Julius Mitlöhner*. 1. vyd. Pardubice: Spolek divadelních ochotníků, 1934. 30 s.
- Krpata, Karel R. *Jiráskův kraj a Kladsko*. 1. vyd. Praha: Sportovní a turistické nakladatelství, 1965. 270 s.
- Krpata K.; Pištora A. *Pardubice 1940*. Praha 1940.
- Bečka, Josef V. *Česká stylistika*. 1. vyd. Praha: Academia, 1992. 466 s. ISBN 80-200-0021-8.
- Galík, Josef; Machala, Lubomír; Petrů, Eduard; Podivínský, Martin; Schneider, Jan; Skalička, Jiří; Štěrbová, Alena. *Panorama české literatury (Literární dějiny od počátků do současnosti)*. 1. vyd. Olomouc: Nakladatelství Rubico, 1994. 549 s. ISBN 80-85839-04-0.

Šimáková, Veronika. *Východočeské nakladatelství Kruh. Historie a vývoj*. Pardubice, 2006. 77 s. Bakalářská práce na Filozofické fakultě Univerzity Pardubice na katedře Historických věd. Vedoucí bakalářské práce Mgr. Jiří Studený.

Články z časopisů

Bičík, Zdeněk. Žili a žijí mezi námi. *Zprávy Klubu přátel Pardubicka*. 1974, č. 1., s. 5.

Roček, Josef. In memoriam JUDr. Pavla Theina. *Zprávy Klubu přátel Pardubicka*. 1982, č. 1, str. 5 - 8.

Krpata, Karel R. Přednáška v KPP v Praze (1969). *Zprávy Klubu přátel Pardubicka*. 1996, č. 5/6, s. 118 - 121.

Krpata, Karel R. Kdo je autorem Kalvárie?. *Zprávy Klubu přátel Pardubicka*. 1971, č. 9, s. 1 - 3.

Krpata, Karel R. Adolf Minský zemřel. *Zprávy Klubu přátel Pardubicka*. 1971, č. 9, s. 7.

Krpata, Karel R. Zesnula JUDr. M. Kejřová. *Zprávy Klubu přátel Pardubicka*. 1971, č. 9, s. 8.

Krpata, Karel R. František Herrmann (vzpomínka). *Zprávy Klubu přátel Pardubicka*. 1993, č. 11/12, s. 265 - 267.

Krpata, Karel R. Pardubické divadlo. *Zprávy Klubu přátel Pardubicka*. 1982, č. 1/2, s. 12 - 13.

Krpata, Karel R. Opona pardubického divadla. *Zprávy Klubu přátel Pardubicka*. 1982, č. 3/4, s. 86 - 88.

Krpata, Karel R. Přednáška v pardubické knihovně (jaro 1969). *Zprávy Klubu přátel Pardubicka*. 1996, č. 3/4, s. 72 - 76.

Novotný, Bohuslav. „Mistr ostrého meče“. *Pernštejn*. 2. 10. 1995.

Krpata, Karel R. Přednáška v KPP v Praze (1967). *Zprávy Klubu přátel Pardubicka*. 1996, č. 1, s. 32 - 38.

Roček, Josef. Neznámý třetí díl pardubické trilogie Dr. K. R. Krpaty. *Zprávy Klubu přátel Pardubicka*. 1980, č. 9/10, s. 258.

Thein, Pavel. Karel R. Krpata. *Zprávy Klubu přátel Pardubicka*. 1973, č. 1 - 6.

Velehradská, Milada. Na trpkost mu místo v duši nezbylo. *Zář*. 27. 4. 1990.

Weiner, Vlastimil. Muž, kterého jsem nepoznal.... *Zář*. 27. 9. 1983.

Kotyk, Jiří. JUDr. Karel R. Krpata a jeho literární odkaz. *Zprávy Klubu přátel Pardubicka*. 1981, č. 9/10, s. 256.

Prameny

Východočeské muzeum Pardubice, Pozůstalostní fond Karla R. Krpaty (S1 I/13)

Východočeské muzeum Pardubice, Pozůstalostní fond Jana Václava Rosúlka (S1 I/20)

Seznam příloh

Příloha č. 1

Fotografie JUDr. Karla R. Krpaty

Příloha č. 2a

Smuteční oznámení o úmrtí Karla R. Krpaty

Příloha č. 2b

Náhrobek rodinné hrobky rodiny K. R. Krpaty

Příloha č. 3

Dopis paní Věry Krpatové ze dne 12. 4. 1977 týkající se darování některých předmětů z pozůstalosti K. Krpaty státnímu zámku Skalka

Příloha č. 4

Fotografie náhrobku Amalie della Rocca.

Příloha č. 5

Fotografie hrobu Barbary Manfredi (zemřela roku 1466).

Příloha č. 6

Odmítnutí vydání knížky Berlioz op. 3 vydavatelstvím Melantrich.

Příloha č. 1
Fotografie JUDr. Karla R. Krpaty

53

Kde, smrti, osten tvůj?
Náš triumf a náš pád
s tohoto světa není.

Ot. Fischer

Po životě, naplněném do poslední chvíle pracovním nadšením
a čínorodou vůlí, odešel ve středu dne 27. září 1972
ve věku 72 let

JUDr. Karel R. Krpata

advokát v. v. a spisovatel,
člen Vědecké společnosti Torricelliana ve Faenze.

Rozloučíme se s ním v pardubickém krematoriu ve čtvrtek,
dne 5. října 1972 v 15 hodin.

Pardubice, dne 28. září 1972.
Hybešova 417.

Věra Krpatová

Autobus pro účastníky odjede z Hybešovy ulice čp. 417 ve
14.30 hodin odpoledne.

včr 07

Příloha č. 2a
Smuteční oznámení o úmrtí Karla R. Krpaty

Příloha č. 2b

Náhrobek rodinné hrobky rodiny K. R. Krpata

14

Státní zámek
S k a l k a
v Podbřezí

Do expozice státního zámku Skalka byly mým manželem zapůjčeny následující předměty:
dřevěný stojánek, hebrejsky psaná kniha z roku 1807 a dvě zvětšené fotografie/barevné/ židovského hřbitova a splavu.

Protože můj zesnulý manžel dr.K.R.Krpata měl velmi vřelý vztah ke Skalce, rozhodla jsem se k uctění jeho památky výše uvedené exponáty věnovat st. zámku Skalka s podmínkou, že tam budou trvale umístěny v expozici.

Pardubice 12.4.1977

Amalie DELLA Rocca
 rodem Wernerova vdova po c.a.k. rytmistrovi
 zemřela dne 15. listopadu 1898, v stáří 84 roku

Jan B. DELLA Rocca
 c.k. nadporučík 14. praporu myslivců,
 zemřel 29. srpna 1863, v stáří 24 let

Příloha č. 4

Fotografie náhrobku Amalie della Rocca

(níže 2 výřezy z náhrobku - Amalie della Rocca a její syn Jan B. della Rocca).

Příloha č. 5

Fotografie hrobu Barbary Manfredi (zemřela roku 1466).

V Praze dne 16. listopadu 1972

Vážený pan
A. K r p a t a
u pí. Vlasty L i e b i c h o v é
Grafická 28
P r a h a 5

Vážený pane,

děkujeme Vám za Vaši nabídku vydání titulu

Karel R. Krpata "Berlioz op. 3",

ale bohužel Vám musíme oznámit, že vzhledem k sníženému
přídělu papíru nemáme možnost Vaši práci vydat.

Děkujeme Vám za pochopení a jsme

s přátelským pozdravem

MELANTRICH

vydavatelství Čs. strany socialistické

Praha 1, Václavské náměstí 36

dr. Karel H o u b a
šéfredaktor nakladatelstvíPříloha: rukopis

doporučeně

Vyřizuje: 260-341

Telefon ~~23 73 41~~

Telegram: Slovo Praha

Příloha č. 5 - Odmítnutí
vydání knížky Berlioz op.
3 vydavatelstvím
Melantrich.